



V I N O

19

2 0 0 1

časopis pro současnou poezii

14.1.02

Autoři Psího vína 19

Martin Horný
Milan Štátný
Marián Milčák
Slavomír Kudláček
Henryk Cyganik
Milan Libiger
Kateřina Bolechová
Pavel M. Chramosta
Roman Erben
Jiří Koten
Roman Špaček
Petr Váradí
Miloslav Štěrba
Ján Petrík
Petr Motýl
Petr Čermáček
Miroslav Brück

GLOSY • RECENZE • ZPRÁVY • ANONCE

Poezie 1989-2000

- Radim Kopáč

Básničky ze SURSUMU

- Ivo Harák

Cesta do Lurd

- Miloslav Štěrba

Poezie bez hranic...

- Milan Hrabal

Pravda magnolii

- Jakub Grombří

O přírodní lyrice

- Radek Václavík

Pasti a světla současné poezie

- Vojtěch Kučera

Dvě sbírky Jindřicha Zogaty

- Ivo Harák

Plzeňský Ason-klub

- Milan Šedivý

Od Textů až ke Kytici

- Jaroslav Kovanda

ČTĚTE Petra Maděru

B I B L I O G R A F I E

Henryk Cyganik - narodil se 17. listopadu 1946 ve Starých Maniowach na Nižném Podhalí, což je dnes prakticky na dně Czortyšského jezera. Vystudoval teatrologii na Jagellonské univerzitě. Od svých čtrnácti let je spojený s Krakovem a s jeho médií, divadly a kabarety. Vydal sbírky poezie *Regina* (1989), *Dopiero za piec dwunasta* (Teprve za pět dvanáct, 1997) *Gryps dla umarłych* (Moták pro zemřelé, 2000) a soubor humoristických povídek v horalském nářečí *Cosik śmiysnego Jaška Plewowego* (Úderek směšného Jaška Plevy, 1998).

Roman Erben (1940) - básník, prozaik, výtvarný umělec, fotograf, vydavatel revue *Humus*. V 60. letech minulého století se podílel na aktivitách českých surrealistů, v roce 1979 odešel z Československa do exilu. Žije v Mnichově. Vydal *Artyčoky chána Kučuma* (Torst 1995), publikoval v *Prostoru* a *Tvaru*.

Marián Milčák (1960), vydal básnické sbírky *Priestupný rok* (1989), *Pevné hviezdy* (1992), *Mramorová sleň* (1992), *Plnosť* (1993), *Skrytá plesoň* (1995) a *Ženy obedujúce s mŕtvym* (Solitudo 2000).

Ján Petrík (1957), žije ve Spišské Nové Vsi. Je redaktorem košického studia Slovenského rozhlasu. Poezil publikoval v různých literárních časopisech na Slovensku i v Čechách. V roce 1992 vydal rukopisy tří sbírek poezie *Miestopis (s van Goghovým uchom)*, *Modlitby za Judáša*, *Pocestný a Papagáj(a)* pod společným názvem *Tri knihy nepokoja*.

Letošní podzim a zima

Není žádné tajemství, že autor těchto řádků chtěl Psí víno už mnohokrát zabalit a že jeho spokojenost s „malým“ časopisem není přílišná. Malý časopis se neubrání velkým slovům. Do malých časopisů nepišou géniové. Ti zpravidla nebudují drobnou občanskou aktivitu, jakou snad je tento „župní básnický přebor“ - aniž bych se chtěl dotknout Poláků, Slováků a ostatních „cizích jedinců“, kteří už v PV publikovali.*

Přesto se mně v tomto čísle líbí příspěvek Milana Hrabala z Varnsdorfu k olomouckému setkání básníků, verše Petra Motýla, až mastersovsky strohé a přesto vykrucující jedinečné lidské osudy, velmi dobrý je podle mého názoru i text Radima Kopáče o poezii 90. let nedávno ukončeného století. Ale neradíme, čtenář si Psí víno přebere sám.

**Skrytá roztroušená otrávenost, která mnou v tento podzim a zimu prostupuje, je snad způsobena i tím, jak oponovat stále víc a víc účinnému stylu okolí, co dnes se zástupem neozbrojených slov. Otrávenost z toho, jak řeč není s to být účinná (tj. naprostý opak požadavku filozofa Václava Bělohradského), jak řeč stále víc stává se povlávajícím blábolem k sobě navzájem hluchých skupin, národů.*

Psí víno č. 19 vychází před Vánocemi, kdy se slaví narození Ježíše Krista. Křesťané na celém světě na tři dny zjihnou, aby po Novém roce zase oprášili to, co je člověku přirozené: oko za oko, zub za zub, nohu za nohu, spáleninu za spáleninu, ránu za ránu, modřinu za modřinu ... (Kniha Mojžíšova II, 21) Tj. žádná svrchovaná poezie evangelia sv. Matouše:

Pakliť by oko tvé bylo nešlechtné,
 všecko tělo tvé tmavé bude.
 Jestliže tedy světlo, kteréž jest v tobě,
 jest tma,
 sama tma jaká bude? **

(** Do řádků si dovolil upravit J.K.)

Takže mám radost z toho, že redakční radu tento týden rozšířil Petr Motýl.

7. prosince 2001

J. Kovanda



Martin Horný

Klonovaný Ježíš

Malá harmonika nebes.
Silueta muže středního věku na
půlnoční stěně.
Vánek.
Dech i
teplo na počkání.

Milan Šťastný

VŮŇ KARA VANY POUŠŤ GOBI

průzračná jak dětské říhnutí
Zbav se té tíhy písečné skoby

Vzadu jdou bosí
vpředu vyzutí

KOMIN + DYM

Marián Milčák

cogito

(*pamiatke zbigniewa herberta*)

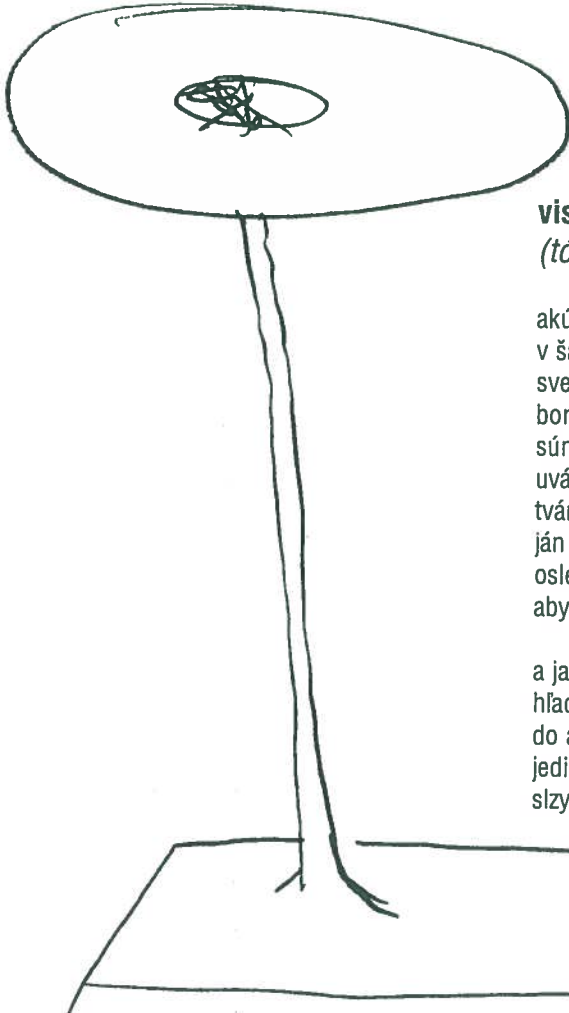
pán cogito sa legitimuje
lebo v hranách kameňa je teraz
na nerozoznanie podobný sebe
trochu viac ľahostajnosti k osudu
trochu menej monotónnosti v reči
v mlčaní ktoré nikdy predtým nebolo
patetické

jeho metódu by sme pokojne mohli nazvať
aj jednoduchým oznamovaním kritického rozumu
rýdzou iróniou kódom na prežitie plachým
úsmevom v reťazci DNA

v nemilosti dvorných básnikov ušetrený
slávy (ktorú i k menej nadaným priviedli
muži kráľovskej akadémie ako slepého psa
na povraze)
nepovedal veľa (dobrého) o dobe

nikdy mu nezabudnú: v prítomnosti špiclov
zbabelcov a katov sa dopustil exaktnej
nepresnosti
pravdu nazval hrôzou
ukrutnosťou

nechajme teda pána cogita v pokoji prekročiť
nenápadnú hranicu skutočnosti lebo v prísnych
hranách kameňa
a v nezájme o čas je najviac podobný
sebe



visio beatifica

(*tónovi štrbákovi*)

akú farbu mali oči boha? aký výraz uchováva tvár
v šatke veroniky stratená v spánku ukrižovaného
sveta?

borgés ktorému svet pomaly mizol v jesennom
súmraku

uvádza v paradise jednu z mnohých fascinácií
tvárou

ján ju videl ako planúce slnko a pavol musel
oslepnúť

aby uzrel svet

a ja biedny ako by som mohol v tomto tele
hľadiť

do absolútnej čistoty bez hrôzy kefasa a bez
jedinej
slzy?

truhlohra

hladné ohniská osudu
chladné kamenné sekery
za (textom) padajúce do času
chorobopis
uhýnam: strelka v prestrelke
lom

v zrkadle ten druhý odrazu vidí
chodby v pohybe vráskavé duše
usmiatu vagínu vesmíru ozajstnú
hĺbku
to ako ľahko sa v nej pláva

lenže na najvyššom poschodí v krove
lebky ktosi odistí granát hodinky
bezradne rozhodia ručičkami
ženy to zbalia a idú na obed
(s mŕtvym?)

neboj sa doktor ťa zošije má prax

žije len ihle zdrpom ariadnovej niti
žilkám ktoré presvetľujú
hrôzu

aj ona je iná: hmatateľný pulz
šialenstva
domina s ružencom na obrovských
prsiach

plnosť
s hrdlom na noži a na krížiku
samozrejme panna

v bradavkách nosí perly a prstene
horké mlieko precitnutia
v rozkroku voš:
takže sučka

vzmuž sa hovorí čo ti je kričí
(ako muž)

klasická truhlohra: štvornožky po balkóne
nech všetci vidia
(namiesto biča slučka)

a v diaľke v prievane biela kazajka
zmierenia

od kolísky k rakve pupočná šnúra
napnutá na prasknutie
had



pán textu

pokojne vstúp
dvere sú otvorené

nemusíš klopať
nemusíš sa báť
že je prineskoro

nemusíš nič
vysvetlovať

tu vládne ja
smrť nemá prístup
k textu

po vzbure
trópov po prevrate figúr
dejiny stratili
moc

podobne chaos

Slavomír Kudláček

Její krajina

Vydal se do její krajiny
najít co hledala
na dlouhých procházkách
z kterých se vracela
s chladným tělem.

Vydal se
mezi houštiny, slepá ramena
pole, kalíšťe, spáleniště a stromy
dotknout se prstem
ze dřeva.

Na cestách
zrytých rychlými kořeny topolů
nalezl tíseň dítěte
ale i pomníček z betonu
čerstvý letopočet
jméno...

Flekatá hladina Labe
rybáři se šílenýma očima
u vody neprodyšné
jako zlé sny.
Úporná vidina
v šípkových keřích
v pustině k Srnojedům.

Pilotům před ztrátou vědomí
tančí prý na křídlech
svatá Klára.

Nikdy si nevysvětlil
důvody, logiku
její jedinečnosti.
Vítr napadal město
silou pomatence
jako bombardér.

V rovině prázdné po okraj
něco pramenilo
pod neznámými doteky
jiné rezivělo pozpátku
a z přesvědčení.

Co bylo
bylo nepochopitelné
zničující a krásné.
Náhly déšť
ohnilí bezdomovci.
Déšť...

Daleko večer
do něhož vcházíš
nahý a unavený
ale záhy se budíš
návštěvou mrtvého.

Nikdy si nevysvětlil:
Chlemtivost zániku.
Tah větru odnikud.
Všesměrný čas.
Obecnou neplativost slov.
Platnost náhodných kódů.

Nikdy... nic. Touhu
buněčnou, vznikající
v kostech a peří
dutiny prázdnou
tkáně probodenou

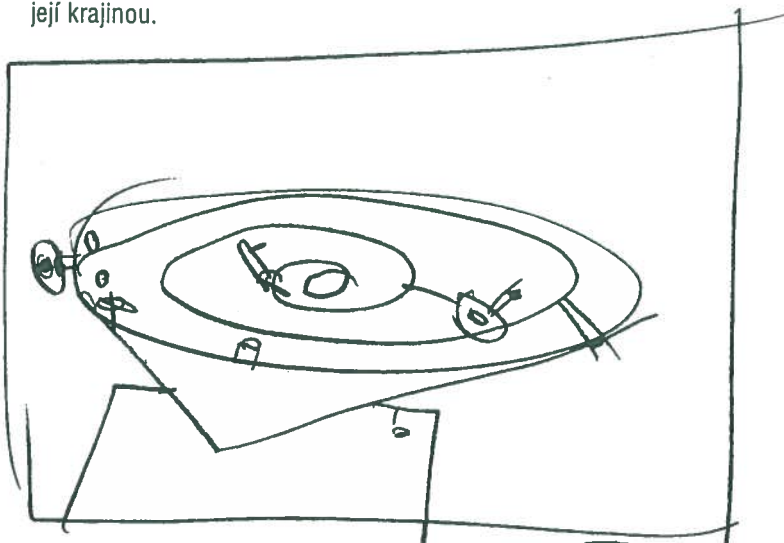
některým z bludných vrahů
jdoucích tou zemí
zemí za Ramovkou
její krajinou.

Hledal
cosi blízkého
v toporné rozpřaženosti roviny
a odraz chvění
v šípkových keřích
svítil.

I dráty na sloupech
byly na cestě odtud
za dětství v zemi bez krajiny
za táhlý labský proud
za stromy vražené do obzoru
za vlaky lomčující tmou.

Za plamen ničeho
co jako připomínka všeho
stále hoří
na komínech a v pecích.

Vydal se do její krajiny
najít co hledala
na dlouhých procházkách
z kterých se vracela
s chladným tělem
mladá a šťastná.



Henryk Cyganik

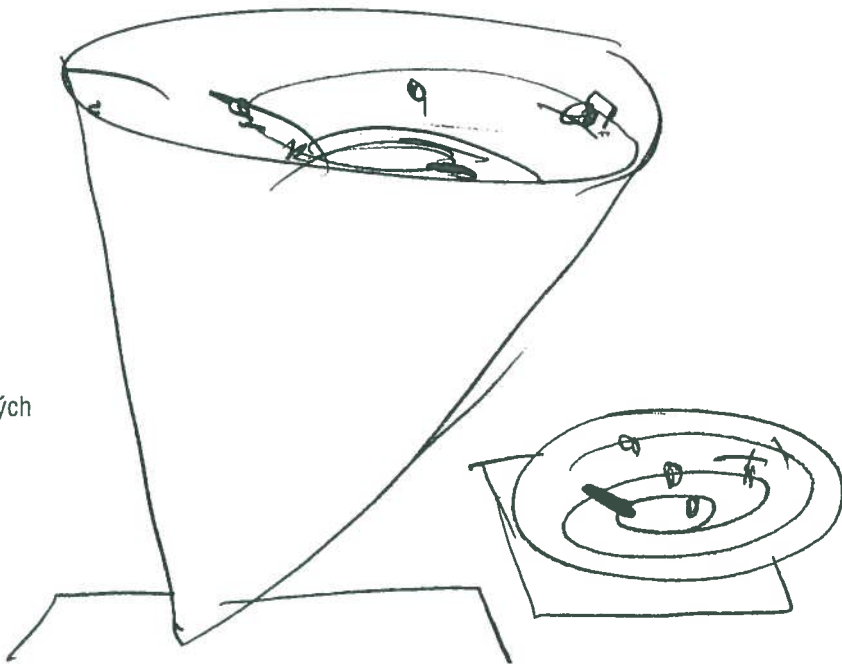
Vír

2001 7

nejspíše

nejspíše v horách zima hoduje
na bílých ubrusech palouků
noci voní měsícem
a na Mrózkowce pění velikonoční rmut
nejspíše na horách
ještě dýchá vlast světlem
slovo se stává laním skokem
štíhlé básně rodí vrchy
a stále bohatší den
dýmají smutky u kalíšku na otočku
Wojtek Wnak podává zprávu ze senátorských
schůzí oblaků
Anina kuchyně se zelená smrčinou
Bůh bafá mlhami z fajčky soumraku

jenom v tom zatraceném rádiu
stále vyjí vztekli psi transformace



mým dětem

ty který přijdeš
počatý v naivní naději
z jedné otázky
z mnoha pochyb

oblékne tě do Konrádova pláště
přivítáme chocholí hudbou
vedeme do Piastovského domu
naplníme tragikomickým schizmatem

budeš Kristem národů
čeledínem u bratra
prorokem na jarmarku

ty který přijdeš
dostaneš od nás celé smetiště
plný kurník
kulatý stůl na dvou nohách

říkáš že je to nespravedlivé
vím
ale přece ti nemohu říct
nepřicházej

třeba ty přeneseš horu

lekce z gramatiky

musíš mít hodně sil
abys
musíš znát dokonce plusquamperfektum
abys
musíš se stranou s povinností s právem
aby
musíš si našprtat triptych: humanismus - morálka - pravda
musíš s procesím s manifestací jednohlasně
aby
musíš především poznat okolnosti podmínky

blbost
musíš pouze poznat
okolnosti
svého místa
svého času
své příčiny

Milan Libiger

VOLNOČASOVÉ AKTIVITY Jsem Monika
Já Mirek
/V nevěstinci Monet, asi Co děláš?
ve dvě hodiny ráno/ Automechanika

Nedonesl by nám číšník
další papír?

1. Příchod Pane Jiří...

Usměvavý svalovec Pan Jiří upravený
vede mě po schodech a distingovaný jako
a já se snažím Oldřich Nový
neškobrtat Přináší další
bílé papírky

2. První pokus

Tmavě barevná místnost Já napíšu dvě slova
Černobílý mužik za barem přeložím papír
Tlustá žena vedle u stolu a ty napíšeš dvě slova

Přisedá si

- odmítám ji mlčením 4. Intermezzo 2

Dneska jsme tady jenom Noc svítá
dvě! Ta druhá je právě - Ručník
na pokoji Voda
Budeš si muset počkat
Jedno slovo na ubrus
Odchází z místnosti druhé nejde přečíst
- postel

Volám na kontrastního muže Pokoj
za barem aby mi přinesl
tužku a papír Píši jsem
- Žena

Čekám jak Muž
voják který byl rok v zákopech
a zítra odjíždí zase 5. pokoj
na frontu
Sprcha

Z pokoje vybíhá světlaná Široká postel bez
dívka se zkříženými meči pokrývky
rukou na prsou Asi čtyři čísla
/spodek tudíž nechráněný/
Crrrrr!!!

3. Intermezzo 1

Tak končíme
Přišla nahá Prosím tě...

4. Druhý pokus Rukou po oblouku
a za třicet vteřin
Polonahá dívka vychází je po všem
z pokoje kam před chvílí
vběhla nahá dívka 6. Vzpomínka

Přisedá si Tělo tepla

Dvě dvojky červeného Extatická nuda
chudá na kyslík

Intermezza – *Autentické poznámky autora, popř. jeho společnice*

XXX

Na stole povalený
čokoládový medvídek
opakovaně hledí
do stropu

... nic se nepohne

Večer

Faldy záclon
spouštějí chlad k zemi
světlo stéká po tapetách
kliky dveří čekají
a zázrak zůstal
nerozbalen

Ráno

Statický
jak bárka na moři
křehký
jak babka nad hrobem
a plný očekávání
s <CF3>čím</CF> jsem se probudil

Smutek

Ano
asi mám smutek
do modra

Vychladl
a vyhladil se
jako led

... ale barvy
přece nemají obrysy?

Power of love

Síla mé lásky
balistika semene

Volná neděle

V neděli parné
nateklé nudou
čeřím vzduch
vějířem úzkosti

... a masturbace
není práce

Kateřina Bolechová

V zahradě star pv

A snem propadnu
na dno
octnu se
v zahradě star pv
bez pernat ozdob
octnu se
v zahradě podstaty

XXX

„Mlad paní,
musíte vc zatlačit na ty dvře,“
houkla na m
posledním přirodnm zubem
„le, to je ještě slečna,“
touchla do ní druh
Vonly vs

XXX

Nádraží hust pleten
lidmi
jako zimní svetr
na hory

XXX

Zclony zip
k pohledu
rozepne se

XXX

Opřel mi jazyk
o tvář
jako dělníka
o lopatu

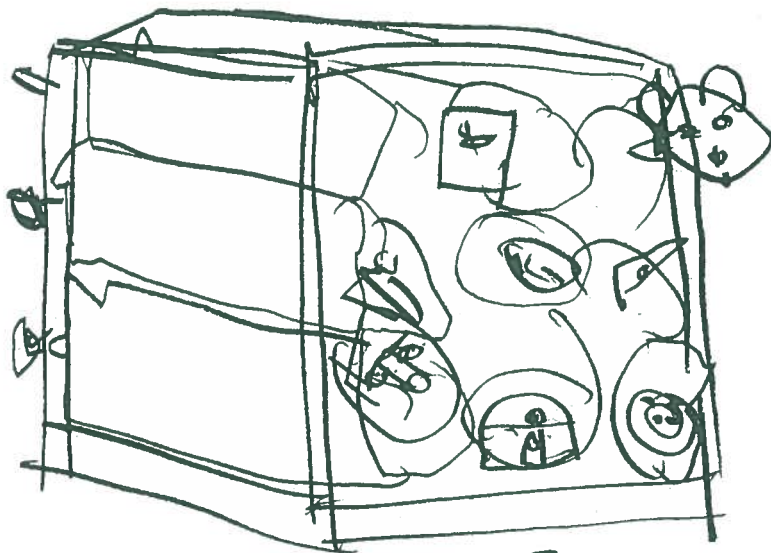
XXX

Jako ti beránci
kopytka ostřhan
za mi

Pavel M. Chramosta

Hlubok myšlenky z únavy
plcaj se k odpadkovm kom
se zbytky zmrzlých kornout a jin potravu
hromosvody televizních antén
chrání n před okolním světem
zapnout to zvládne kady
hlavn když kopance nebolí
a do obvk krev nestřk

Zaloutl krajina se oknem uspává
probouzí jen drncn odhozených pravých úhlů
na železničním svrku koridoru
slunce prote ti paprsky oči a z přzemnho mrazáku studeno
po víkendech mají holky razítky z diskotek na rukách
usmvj se z rukv když se natahují po tych v alinch
a školáci padají pod tíhou nákupních tašek vědomostí
jednoduše pohoda - nebe zmodralo jak od obrazovky -
kdybych kouřil, tak si zapálím



F
2007
KONTEJNER (ZVRTA NA SMTST) /
LID STAVAJÍCÍ SB ODPADKY

Roman Erben

Trylky (fragment)

Spodní jízda

Jako šneci... Malí a zpozdilí, snaživě se tisknoucí k vlhké zemi.
Sbíráme ledacos. Jaro nás obrací, léto potězkává, zima propouští.
Občas i nějaká ta můra přelétne večerní horizont. V popředí se vleče
skloněná postava a hýká. Dosáhne aspoň chvějícího se stébla slámy?
Prosby pro ni neplatí. Papírové kulisy s namalovanou krajinou šramotí
za jejími zády při sebemenším nárazu větru. Občas tu smíme chodit za ní
i my, nosiči nákladů. Chodíme zpřímá a vytáčíme hlavy půlobloukem
co nejdříve do stran, aby si nás kolemjdoucí dobře prohlédli. Židle, skříň,
nářadí, balíky knih, postele, piana... Je tu ještě někdo? Je tu jen kynuté těsto
někdejšího bydliště, roztahané krámy připravené pro plynulý pohyb zvedající se
ruky. Dýchavičné chodby vyhřezly až na samotný chodník. Dejme se do toho!
Naklonit se nejdříve dolů a vytočit se tělem, nakládat balíky slisovaného prádla.
Nakládat obnažené dámy zasypané pudrem, jejichž vyhlazená kůže matně
světélkuje. Divotvorný hrnc domů zívá na celé kolo. Náklad klesá a stoupá
jako když se převracejí listy deníku. Kytice plesnivých šatů páchnou po psí
boudě. Vůz se přemísťuje pomalu k okraji města. Vypni svou hruď, pozvedni
nohu jako čáp a dej se do zpěvu! Postávej na svém místě obřadně a bez hnutí!
Špeditérství je opičí cvičiště. Nohy se zvedají a levá ruka povoluje oprat.
Dříve, než pravá ruka oprat opustí, přidrží ji ještě palcem a ukazováčkem
a ostatní prsty se lehce pootevrou. Levá ruka se přisune k pravé, přebírá oprat
a kruh se uzavírá. Před každou zatáčkou se zkrátí tempo. Pěsti se vytočí
současně dopředu nebo dozadu. Vytočí-li se obě ruce dlaněmi nahoru,
zkrátí se pravá a prodlouží levá oprat a koně uhýbají doprava.
Vytočí-li se obě ruce svými hřbety nahoru, prodlouží se pravá oprat
a levá se zkrátí. Koně uhýbají doleva...

Černý skok, oblouk bílá.

Výchozí bod ruka, tělo jatky.
Tak jako jiskry ve vlasech míhají se kolem nás nastřádané vidiny.
Jazyk se brousí o zuby, něco se v hlavě mele. Obliny přineseného masa?
Obrisy kuřete? Je to jen barevné bdění, ovoce prošlých let.
Megablondýna obsahující tři světadíly.
Hromádky listů nasáklé její šťávou. Jak malebný to byl skok!
Drobné ruční práce Eleonory... Namísto zvonů nohy tanečnicka, stíny perutí.
Postačí jen otřít nohy o chodník po celé jeho délce, převažovat těžiště.
Klidné, soběstačné tempo. Ploužit se brázdami a vyjezdít stráně.
Přikrčit se k pilíři a nacpat se až po krk. Stožár a vytí... Jsme nablízku.
Co všechno se dá ještě spořádat a nosit na jazyku.
Zatroubit do tunelu svého zvednutého nosu, vyvolat poplach, molto vivace?
Že bychom si?... Z provazu sloupý?
Každý je zaoblený.

Proletět létem

Chtěl jsem jen tíhnout s vámi k dobru, stavět se naoko statečným a vycpat si plavky houbami, abych se na pláži vedle vás lépe vyjímal. Upěchovat si všechno v hlavě do hromádek a přenášet to pak pečlivě označené názvy od jednoho z vás k druhému.

Jako by mráz

měl vystřídat vlažnou vládu podzimního spánku.
Co bylo ubylo, co zbylo nabylo. Vykřesat z opuštěné pihy na našem bříše opět kousek minulého léta. Napřáhnout se i v chrámu.

Zahradní dámy

Jak perfektní jsou křídla labutě! Přišroubovaná k tělu s dlouhým peřím a popohnaná k letu špacírkou, otevírají nám zahrady skryté za vějířem. Přes ptačí hlavy sotva dohlédneš na samý konec své vyvolené dámy. Obroušené větrem bývají její oblé strany. Dráhy nesečeš. Jak lehké jsou odlety prohnáných těl labutí!

Střežení zásob

Našli jsme si nedobytnou prostornou klec a k ní pevný, nerezavějící oblouk duhy. Všudypřítomný stožár vysokého napětí držel jako pokaždé oblohu v šachu, aby pak několik vodnatelných siluet kolemjdoucích mohlo v klidu obklopovat naše vystavené jmění.

Výživa jedlí

Loví se v louži měděnkový rypák, hájí se v háji neoblomný hřbet. Na louce loutek pózuje dub z kašírované lepenky. Publikum hnízdí ve větvích a sleduje sled navržené scény. Rozpřáhlé stíny, čvachtání se v kořenáči z vypálené hlíny. Volky nevolky odchází odtud jeden z nás. Z průsvitného lesa míří do neprůchozího remízku.

Jiří Koten

Schůzka

(2001-11-09)

Že počká,
i kdyby měly trakaře padat,
řikal. Domy žloutnou.
Tulí se k sobě jako sousedi nad pivem.
Prší a cikán jen čeká a čeká...
Na co? V sychravém dešti...

Čeká... a nohy má křivé
jak rukojeť kleští...

Bělouš Arnošt

(2001-11-10)

Jen Bůh ví,
proč jsem si dnes vzpomněl
na bělouše Arnošta z punčocháčových časů...

Jinovatka odbarvila vrkoč březového lesa.
Vypadá starší... A já zatím,
na každém březovém kmeni,
sním svůj sen o mém, dávno už

mrtvém, grošovaném koni...

Roman Špaček

Stoupají-li po schodech

Najdou jen cigarety
své fotografie
stůl rozkramovaný

stoupají-li po schodech
s mým jménem
a svým přátelstvím...

ten okamžik trávívám zpravidla na střeše,
přivracen k plnému měsíci.
Ale bez vytí a připomínek...
k talíři talíř

Petr Váradi

Občasto

Občasto
Nežídka i před zrcadlem
Ve frontě na Kaina:
Co že to Bůh stvořil onoho šestého dne?
(Popřípadě k obrazu koho)
Memoriál Paula Gauguina?

XXX

Není vyhnutí
Lze pouze očekávat posly
Kteří přihracovali z cizokrajných dutin
Odění do vrásek
S tvářemi coby řečišti
Tolik prolitých slz
Putují od pasti k pasti
Se stále stejnými návnadami
Klap!

Večer (nedopatření)

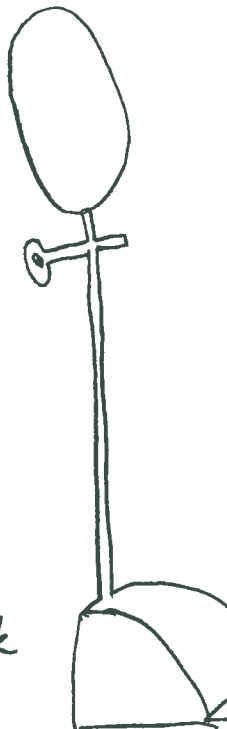
Ráno proseté noci
Slunce si s laskavou všetečností všímá všeho
Zbylého neshořelého
Zřejmě už objevilo i mé oko
Které jsem večer zapomněl zavřít

Jaro

Figurky, vláčky, závorky a nádražička
a můj smutek

a potřeba prázdná
vším popojet.

TRICHTÝR, ZRCADLO A KAMONTEK
2001



Miloslav Štěřba

Ticho z Hluku

Válkou opruzený,
otec můj byl odvelený do Hluku,
 rovnou do zákopů 50. let.
Zatímco na drátech pionýrské šátky jiříček
 stříhaly na letáky
 toaletní papíry Svobodné Evropy,
daleko, daleko,
 na jihu,
Kobylí hlava Polednice vlála nad žebříňákem polí
 sv. Antoníčka.
Mezi maso na přiděl
a noviny do oken
 se hnětlo těsto častušek,
a jenom moč Cyrila a Metoděje
 zpod nemravné hospodské zdi nevyčpěla.

Tož tehdy,
děvky-agitky odváděly na oprátkách
 koně, krávy, berany...
a také sedláky,
 tvrdohlavé, až zarůstali zpátky do hrobů,
 jen aby nemuseli
 říhat na svátek práce.

Jenže masná skvrna dospělosti
 vytekla maturitní stružkou...

Ján Petřík

Keby som mohol

Keby som mohol
práve dnes,
stretol by som koňa.
Bola by lúka,
bol by dlhý,
dlho tichý les,
dážd' na listoch,
prvé kvapky slnka.

Keby som mohol
asi by som žblnkal.
Na koni by sedela tá žena,
ktorú mám v hlave
ešte z Poděbrad.

XXX

Nečítam, nepíšem,
len mi je hlúpo.
Zo stromu,
milá Malvínka,
mi anjel
do polievky cupol,
v panike ho lyžicou
po chrbáte bijem.

XXX

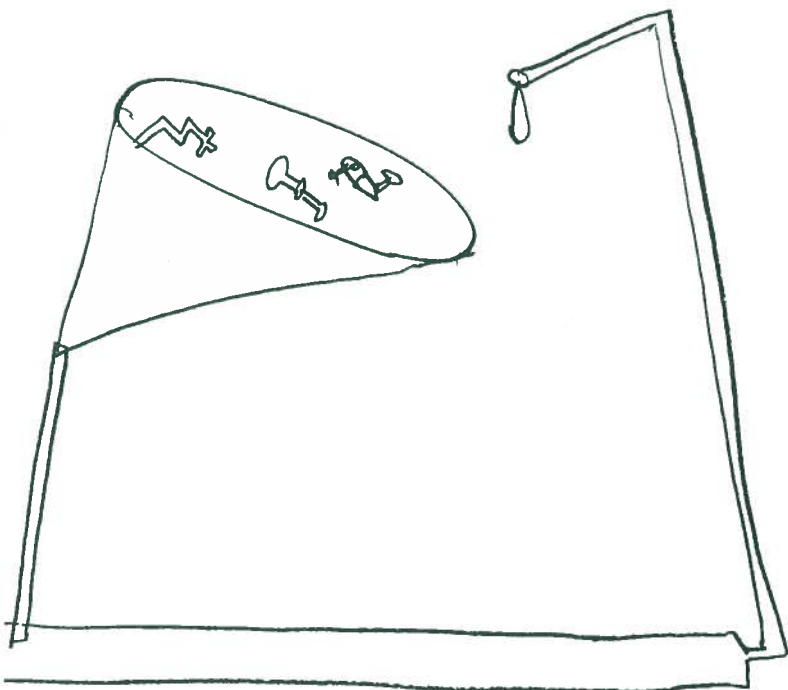
Je február,
sú záhrady,
jablkám sa
sladko drieme
v koreňoch.

Je jedľové,
je teplo
žlté ako stoh,
zamatovo v nás
matnie uhlíkami.

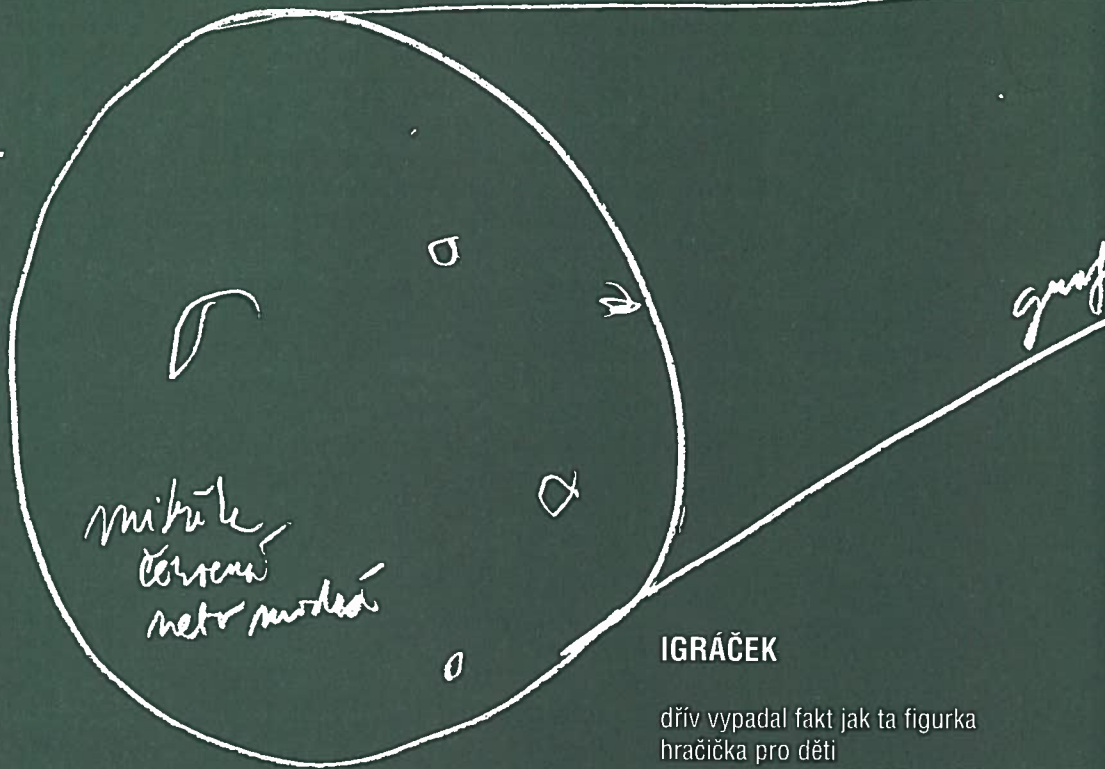
Je vietor,
mráz za nechty
a tí, čo budú sami.
Rukami sa držím
tvojho kabáta.

Puká v stromoch,
jar je už, už...
aj keď je ešte iba stojatá.

Zakuckávam sa podobne,
nepodobne žijem.



Petr MOTÝL



STAREJ PETRÁK

jestli je někdo známej jako starej podvodník
tak starej Petrák
s pekárnou a okresním skladem plzeňského piva
a s hospodou
starej Petrák se špičatým stříbrem prokvetlým
plnovousem
a těkajícím očima těkajícím rukama
s těkajícími úmysly
a kde je podvod tam ho najdeš
jako klouzka pod modřínem
tam už štourá nosem jedinečnej a úžasnej
s bublinkami na zředěným kafi stoupající
k nebesům

starej Petrák
na rukou zlatý hodinky a zlatý prsten
na hlavě pleš
před hospodou fáro čtyři baráky po městě
no jo skoro každej z Myslivny
by za to vyměnil svoje živé oči
a vzal by si ty starýho Petráka
dvě ztuhlé škvírky
pokryté neprostupnými lesknoucími
se šupinami

JENOM OTÁZKY

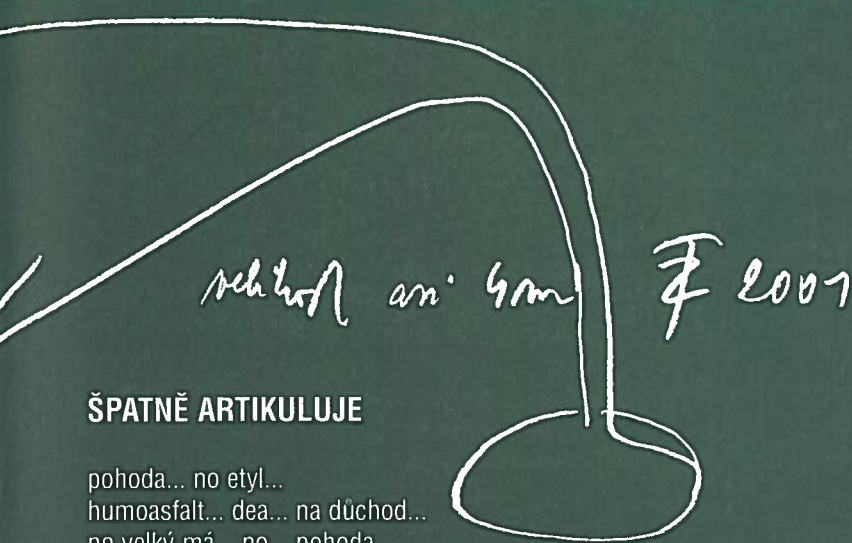
jó jó jó a představte si odjel jsem
a připravili mě o byt byl jsem na ulici
jó jó bývalý herec karlínského divadla
no já nevím nevím ale Miloš Kopecký to byl pro nás

Milda

Milda rozumíš Milda
dědek z Domova v Řečici a bílé vlasy až na ramena
a pak se nestačí dobelhat na záchod a cestou se posere
v chodbě za ním zůstane hnědá linka
a čtrnáct dnů Na Myslivnu zákaz vstupu než se smilujou
jó jó jó ale Eva Pilarová a co teprv Bohdalka
myslíš že jsem s nima nespál dokáž mi to
že jsem s nima nešukal
úplně uprostřed Prahy v Karlíně
dokaž mi že jsem to nebyl a nejsem já

IGRÁČEK

dřív vypadal fakt jak ta figurka
hračička pro děti
v ruce s lopatkou hráběma klíčem rendlíkem
dřív
než z pervitinu zpopelavěl
než se mu propadly tváře a zešpičatěl nos
a oči se jako žlutavým sklíčkem
potáhly zřetelným povlakem zla
nevím co pořád dělal v Habrové Řečici
co tam furt sakra smrděl
pořád něčím nacpanej
no jo tady byl každopádně Pan Feťák
s propíchnutým nosem a nejlepšíma
náušnicema v městečk
kdepak někde v Roxy nebo v Radosti
úplně vypatlaněj si jenom tak hučel a hučel
a ještě si přiřučel
co už vlastně s ním



ŠPATNĚ ARTIKULUJE

pohoda... no etyl...
humoasfalt... dea... na důchod...
no velký má... no... pohoda
a během hodinky má v sobě čtyři dvanáctky
v bundě od Vietnamců
v polobotkách
a s padesátkou na krku
pak si v Masném krámu na rohu
koupí tři pláty vepřové obíračky
a ještě kus jehněčího
vychčije se za keřem v zámeckém parku
a zmizí
úplně se rozplyne
v časně podzimní tmě
a spadaném listí
s pnoucím se břichem a ohromnou spodní čelistí
ztratí se a zmizí
jako kapka deště na hladině potoka pod můstkem
no etyl... humoasfalt
no pohoda... dea... do zejtra

V ŠESTAJOVICÍCH

ale kdepak nahoře v Šestajovicích
tam se chlastá tam je život
to máš cementárna a koho nenajdeš zrovna na směně
bude určitě v hospodě
nebo na lavičce před bytovkou s lahví u ruky
tam jdeš do práce jako domů
a domů jako do práce pořád v pohodě
no jo hučí to vid'
pořád to hučí
a s kým bydlíš s tím taky děláš a těch malin
jak jdeš od koupaliště paseka za pasekou
no jo fabriku maj Švýcaři platěj dobře
a kolika soukromníkům dají vydělat
hele to máš svět sám pro sebe
to když si nezažil nepochopíš
pořád to hučí
hučí fest

MALEJ JIRKA

když se nenapije je fajn
jen se tak mračí usmívá
polyká párek
nebo zoufalství času z ešusu
chodí po objektu s obrovským vličákem
puštěným na volno
prej si chtěl nechat protáhnout nohy
každou o 10 centimetrů
dělá to doktor v Rusku
úplně zázračný
tak jako touha po jiném světě
někde hluboko uvnitř

fajn kluk
jen když se napije
šílí
chce se prát
tvrdí že je satanista
jede 150 metrů z Jelena domu taxíkem
holou pěstí vzteky mlátí do kamenné zdi
až je celý od krve
když se napije
šílí

ŠTÍPAČ

džíny a džíska
vlasy po prdel
jeden rok knírek
a druhý fousy až na lícní kost
nemůže udělat pomalý pohyb
a nemůže se nevztekat
nemůže se nechlubit že je nejlepší
každým slovem co z něj jak střela z malorážky vylítne
pět minut nervózně škupe prsty pod ubrusem
a pak to přijde
vrchol jeho humoru a přeširokého štěstí
štípne chlapa skrz džíny až chlap povyskočí bolestí
ježíš to je radost
která mu stačí na celý zbytek večera
až do druhého dne
kdy odpoledne prudkým pohybem rozrazí dveře Grandu
a prosmykne se kolem výčepu do nory vzadu
džíny a džísku
vlasy po prdel
sedne si pije pivo
kolem sedmé už nemůže začne nervózně škuhat prsty
pod ubrusem
a pak to přijde

Petr Čermáček

Červenec

V pomalé vodě
plují k čelu
milosti malé po okřehku,
zpívá si anděl z jeřabin.
Bývá to tak.
A beze stesku.
Topení kořat drobných vin.

Drôme

Napříč topolům
cikády krčí
oplatky obočí.
Klubka bodláků
bezodkladně modrá.

Ráno
Nic nevíš o snu.
Travertiny ospalek
malé jak lom.
A stejně mne.
V určitém měřítku.

Těžko říci

Půl tempa
nad matnými břehy
usedá
tvůj smích,
nedomykavý
po meči i po přeslici.

Jalový hrách
tluče o ponorné zdi
těžítky bramboříků.
Tolik barev
a stejně jak ty:
těžko říci.

Pozpátku

Nebe
je plné levandule.
Úhoří chlad
zuje slovo.

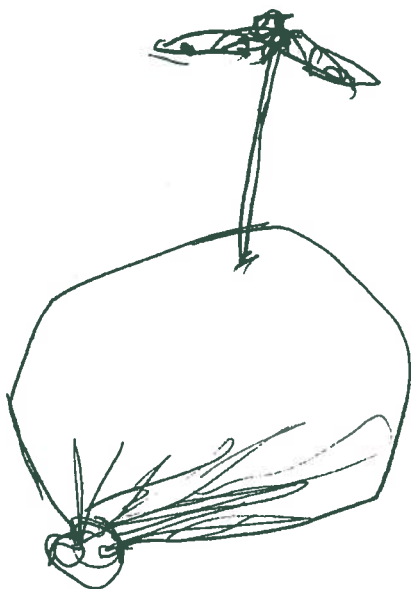
Zazebe.
Snad po puškvorci.

Bůh ví.
Jsme raci.

BYSTRC - ŘEČKOVICE

Neúprosná politika
tramvaje jiskří
v pleších.
*Holubi jsou jak Američani
serou se kam nemaj,
střílím je vzduchovkou,
ministerstvo obrany
hlásí další ztracený letadlo.
Máma je potom upeče,
když jsou mladí.*

Setrvalé vystupování
mezi konečnými.
Pozvolný pohyb.



Miroslav Brück

Mystérium dažďa

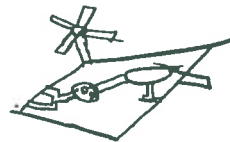
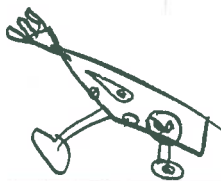
Vltava plná dažďa
jedovatej peny a neutrálnych spomienok
kardinál si zo zvyku kl'akne na vodu
svet už lepší nebude
spokojný bezdomovec zaspáva vo veži
mať tak jeho sny
Stúpam Nerudovou ulicou
akoby sa hore otváralo nebo
prázdne starožitníctvo je magická gul'a
privolávajúca hviezdy a želanía
lietajúca mačka v prievane
zdrevenie ako múmia
U Bonaparta pod zavesenou bambitkou
sa flirtuje obchoduje sľubuje
pivo tečie nezávisle od toho
farebná dlažba pod vodou nadskakuje
a Vltava plná dažďa

nás pudovo sleduje

Kubistická výstava

Prichádzaš aby si odletel
papier sa vzpiera ale postupne
mäkne ako žena z veľ'komesta
koláže praskajú priamo v lone
raj a peklo na jednej chodbe
uvol'nené vône radikálne
menia postoje
váhavých vynálezcov a generálov
Prímorské dievča zmyselne tiká
plachetnicou úst
odviazané víno hl'adá únikovú cestu
iné dievča si odkladá tričko
s nápisom nikdy
jej štvorcové prsia rámujú
pohl'ady stoických kronikárov

a triezvy papier
trvá na svojom hranatom tvare



Ještě jednou k poezii let 1989-2000

(o s m d r o b n ý c h e x k u r z ů)

Radim Kopáč

Jednou z pozoruhodných reflexí společenské atmosféry 90. let minulého století se bezesporu stala poezie pražského rodáka **Lubora Kasala** (ročník 1958), bývalšího šéfredaktora literárního obydlení Tvar. Jeho texty, které se ke čtenáři prvně dostaly v debutu *Dosudby* (1989) a zatím naposledy, popáté, v loňské poémě *Hladolet*, originálně aktualizují a svádějí dohromady poetiky Máchy, Březiny, Halase, Holana i Diviše. Kasalovo básnické gesto je romanticky živelné a intenzivní a přestože častokrát nabývá podoby takřka neproniknutelné šifry a významového uzlu, je formulované se silným citem pro pestrost jazykových rovin a básnických prostředků - „nesnesitelná lehkost bytí“ tu je vyjádřena formou nepřetržité litanie, ovšem nepostrádá smysl pro humor a někdy cynický nadhled.

xxx

*Jistě zbude tu po tom puch
invalidní vzduch zapařené stádo much
jimiž se to krásně neslo
takové úderné heslo
veslo po hlavě*

*Tak z oboulené bubliny a puklé bulvy
to mluví a mluví
mluví kamení a mluví sochu
zatímco se to blíží po lávě
a každou svou myšlenkou to umře trochu
ale jen na chvíli tak na sto let:
Hladolet*

(ze sbírky *Hladolet*)

Podobně formálně náročný a jazykově invenční je verš **Petra Borkovce** (ročník 1970), autora pěti básnických knih, ještě donedávna redaktora Literárních novin a rovněž překladatele. Jeho poezie ovšem ve srovnání s Kasalovou vyznívá místy epigonsky (Skácel, Wernisch) a ve své podstatě se tuze často blíží bezobsažnému l'art pour l'artismu, manýře, kochající se pouhopouhou „hudbou slov“. Z totožných formálních kořenů, nezřídka přecházejících v grafomani, vyrůstá poezie **Aleny Nádvoříkové** (ročník 1941), uznávané historičky umění, jež se počátkem 90. let upsala rovněž básnickému řemeslu (letos vydala již pátou sbírku *Děje*), a nadmíru psavé **Věry Chase** (ročník 1970), která jen za poslední čtyři roky stihla publikovat povídkovou knížku *Hypnoskop*, obsáhlý román *Vášeň pro broskve* a tři sbírky poezie.

To verše letos pětadvacetileté **Kateřiny Rudčenkové** jsou jináčích kvalit. Předloňský autorčin debut Ludwig přinesl zoufale živé básně-výkřiky, pohybující se na ostří mezi bezvýchodnou a všeprostopující prázdnotou bytí a intenzivně prožívanými a vášnivými momenty, které se básnířce na této prázdnotě daří vyvzdorovat. Přestože knížka v úhrnu deklaruje možná až přílišnou deziluzivnost a ortenovskou odevzdanost osudu, zároveň mezi řádky skrývá svůj hlavní potenciál: silný zájem o slovo jako jediný možný nástroj k naplňování vztahu mezi já a skutečností, jako možnost úniku do bezpečně známých realití světa stvořeného „vlastními rukama“. Letošní sbírka *Není nutné, abyste mě navštěvoval* představuje básnířčinu poetiku v podobě už definitivně vyzrálé a prosté debutantských hrubek, jakými v Ludwigovi byly občasná formální roztržiténost a váhavost končící buď "upovídáností" nebo přílišně šroubovanou stylizací.

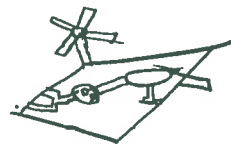
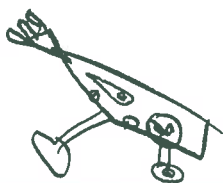
Věž

*Stoupáme schodištěm,
už celý den, už mnoho let.
Okénka do čtyř stran,
severní na moře.*

*Šel jsem vždy rychleji,
pak jsem tě došel,
pak i předehnal.
Sám mezi točnými zdi
stále se ohlžím,
že mě snad ještě dojdeš.*

(ze sbírky *Není nutné, abyste mě navštěvoval*)

Jako uragán se vřítel do české poezie na samém sklonku minulého desetiletí performer a redaktor olomoucké Votobie **Milan Kozelka** (r. 1948): během dvou let si pod „votobijskou“ vlajkou vydal dvě básnické sbírky a k tomu knihu povídek. Jeho debut *Koně se zapřahají do hracích automatů*, stejně jako následující *Gumové projektily* se pohybují mezi divokým surreálním sněním a vtipnými reflexemi absurdní reality, nechávajíc se unášet vlnami analogií a podivuhodných metafor, ovšem zároveň se - s neskrývanou zálibou v tomto schizofrenním rozštěpu - „tísni“ v neměnném daktylotrochejském metru. Takhle poezie má energie na rozdávání, je svižná a veselá, i když u nejednoho verše váháme, napsal-li jej Kozelka nebo Jiří H. Krchovský.

**Zlý vzduch a sestry Williamsovy**

Vycházím ze dveří, zároveň do nich vcházím,
jsem vyšinutý, nevím, co se děje,
řeči jsou prkotiny, nevěřím tupým frázím,
dveře mlčí, klika se mi směje.

Míjím se, dvakrát překračuju práh,
druhý já má stejný výraz ksichtu,
vidím ho poprvé, mám z něj strach,
přemýšlím, jak s ním uhrát plichtu.

Jsem jeho zrcadlo, on je zase moje,
jak zřušovat problém do únosných mezí,
jak stanovit pravidla vzájemného boje,
v němž nikdo neprohráje a nikdo nezvítězí?

(ze sbírky *Gumové projektily*)

Do jisté míry se Kozelkově poetice blíží mnohdy neprávem opomíjený pražský autor **Vít Kremlička** (ročník 1962), společně s Placákem, J. Topolem, Marksem a již vzpomenutým Krchovským jeden z nejvýraznějších literátů, kteří vzešli z českého undergroundu 80. let. Kremličkovo psaní volně přechází z poezie do prózy a zpět: autor v minulém desetiletí vydal dvě prozaické knihy (*Lodní deník*, za který obdržel Cenu Jiřího Ortena za rok 1991, a *Zemský povídky*) a dvě sbírky básní (*Staré zpěvy*, *Cizrna*). Úsečné a žertovné rýmovánky navazující na Bondyho totální realismus a Vodsedálkovu trapnou poezii střídají od druhé poloviny 80. let rozsáhlé lyrické texty, které se obracejí především k přírodní a milostné, ale i protiválečné tematice a akcentují nekonvenční asociační spoje a intenzivní obraznost. Kremličkův básnický jazyk je formálně vytříbený a kultivovaný, byť autor vedle četných archaismů s oblibou užívá i expresivní a syrovou mluvu.

Prázdniny v hájovně čili Škola v přírodě

Strýček je pan nadlesní
Splnil mi mé dětské sny
Jenom on mě líbat smí
Je hezký krásný překrásný

Něžně mě líbá na lýtka
Má prsty jako jelítka
A rty má jako uzenky
Je milý jemný hezounký

(ze sbírky *Staré zpěvy*)

Podivuhodně intenzivní obrazností se vyznačuje nejen povídková knížka *Konec světa*, kterou vydalo letos třiadvacitiletému **Emilu Haklovi** (vlastním jménem Janu Benešovi) nakladatelství Argo, ale v komornější míře též dvě jeho předchozí básnické sbírky *Rozpojená slova* (1991) a *Zkušební trylky z Marsu* (2000). Přitom na první pohled Haklovo svérázné básnické vidění vypadá zhora nebásnicky a tuctově: autor volí ten nejprostší jazyk, kterým reflektuje jemné impresy i syrové exprese, nezatěžuje čtenáře metaforikou ani lyrickými výlevy nezvalovského typu.

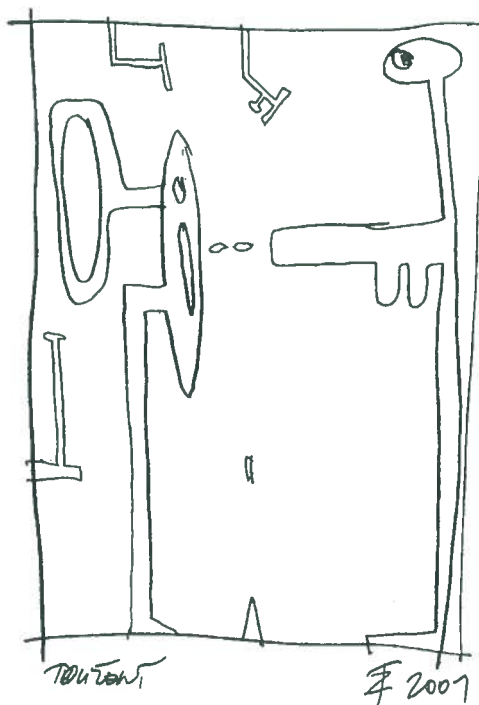
K tomu, aby se Haklova poezie přehoupla do magické, někdy až surreálně přeludné roviny, autorovi překvapivě postačuje několik slov umně žonglujících s prvky ironie či absurdity, grotesknosti anebo persifláže.

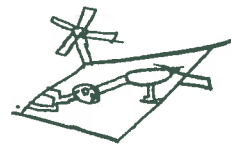
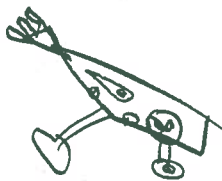
Podzimní text

Topoly žlutnou.
"Parchanti v Berounce

se ještě koupou," říká Bursík.
na nebi visí

stejná znamení
jako kdysi.

(ze sbírky *Zkušební trylky z Marsu*)



Básničky ze SURSUMu

Ivo HARÁK

Věra Žižkovská má jistě načteno (takového Skácela například zná velmi dobře), je řemeslně zručná – rytmus ani rým jí problémy nedělají, snadno svede básnické ozdoby a ví o symbolné platnosti některých slov: „*Svíтанí - / sivé holubičí peří. / V šedivém světě / měkce zpívá pták. / Ráno se budí / nejdřív mezi keři. / Jinde až pak.*“

Ale: tohle všechno může pro ni a její tvorbu být nejen poze-
hnáním, tohle může být také prokletím. Tam totiž, kde jí vše, co umí, pomáhá vytvořit mustr, podle něhož - bez vlastního vkladu i tvárného úsilí - produkuje stále nové a nové variace.

Přílišná explicitnost vytěsňuje z básně tajemství (*Modré oko*). Některé přírodní momentky sice mají něhu i obrazivou sílu poezie pro děti, jiné se však až příliš spoléhají na to, že určité motivy jsou jako poetické vnímány samy o sobě - například příchod zimy po vodní hladině v básni *Zamrzající řeka*.

Dost mi taky vadí, jsou-li poslední věci člověka nahlédány prizmatem básnické konvence: „*Jsem odhrmuta smrtí / jako trnín. / Za každou bolestně / a tvrdě platím. // Ubývá ze mne / jako z měsíce. / Jenomže nerostu / a s poslední / se ztratím.*“ Je to příliš pěkné, příliš snadno nalezené, aby to bylo věrojatné.

Lyrická veteš navíc z básní nakonec vyhátní i samu řemeslnou zručnost: „*Ta touha byla v celé jeho tváři. / Přál si mne políbit / pobledlý napětím, že se mu nepodaří / můj příslib zachytit.*“ Hodně konvenční a povrchní bývá i filozofování: bez života, a ještě šustí papírem: „*O to má víc / můj zpěv / oč hlubší je / má láska.*“ I bolest i bláto se pro naši básničku stávají pouhým emblémem.

Bude zapotřebí se skutečně ušpinit a zranit; nepromlouvat za představu o poezii, ale za sebe. Opustit věci příliš snadné. Náznaky možného příštího vývoje bychom našli:

Keř na podzim

*Maličká rudá kopí
svinutých puků.
Celý pluk vojska
na jednom keři*

*Chystá se do války.
Když vojnu vyhraje
jaro mu udělí hvězdy
po slavné řeži...*

Věra Žižkovská: *Pozvání*
SURSUM, Tišnov, 1. vydání, nákl. a cena neuvedeny, 56 stran

Barbora Šrámková je sice také křtěna Skácem, ale vybírá z něj spíše (na místo předzjednané pěknosti) cízelování, invenci básnických obrazů spolu s existenciálně – elegickým tónem celých básní, v nichž se folklórní a mýtické obdivuhodně snoubí s palčivou současností. V nejlepších a nejsilnějších opusech bývá Skácel doplňován, zúplňován Holanem.

Šrámková je možná méně efektní, protože nesnadná svému čtenáři: oč hůře se čte, o to více se dožaduje tvé pozornosti a spoluúčasti (předpokládám, že takzvaný řadový čtenář by dal přednost poezii V. Žižkovské: lépe se mu vnímá, snadněji jí porozumí - a tolik se mu líbí!).

Nedopovězené ponechává prostor tajemství – a naší zkušenosti i fantazii. Barbora Šrámková se snaží být nekonvenční, i kdyby pak měla jít proti vžitě tradici: „*Fazole měsíce / bobtná na hladině;*“ „*Suknice večera je sloupaná / na cibuli;*“ „*také básníci ponechají z měsíce / jenom ohryzek.*“ Ale právě díky tomu získávají u ní básnické obrazy nemalou výpovědní hodnotu.

Nesnadná naděje se dovolává nesnadné výry: „*červotoč svě-
la bez ustání / navrtává tmu / a Bůh se pro ni shýbá / pro bolest.*“ Básnířčinými erbovními klenoty jsou noc a mráz, podzim a zima. Jejím Bohem je „Deus absconditus“. A poslechněme si, jak v její básni dopadá Svätý Kopeček druhdy Wolkerův: „*Zámotky soch / do mrazu zapředené / a v každé ticho / ztuhlo do kamene / ticho: / ovečka která se popásá v ráji / sněžení bez ustání /to andělé pelichají.*“

„*Tolika zámlkami / se slovo prodírá*“ - charakterizuje B. Šrámková vlastní tvorbu; již podstatná a přídavná jména slovesná přibližují poezii nedávného laureáta Ceny Jaroslava Seiferta Zdeňka Rotrekla. Ten kdysi Šrámkovou uvedl do literatury na stránkách svého Akordu. A my dnes dodáváme: Aby v ní už zůstala!

Malá elegie

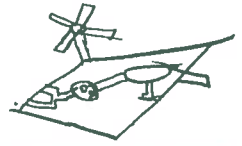
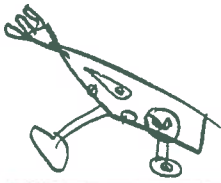
*Je nadějí tak tence
jak pramínku vody
při myšlence
která už upíjí*

*každým svým okem
smutek šilhá jina*

*i ptáci zranitelnost
přepeřují*

*ještě je novoluní úzke
pro světlo
a už
by ho rozklovali*

Barbora Šrámková: *Vyškrábáno do tmy*
SURSUM, Tišnov, 1. vydání, náklad a cena neuvedeny, 64 stran



Cesta do Lurd (po 11. září)

- z deníku průvodce
Miloslav Štěřba

4. říjen. Odjezd ze Zlína. Média připravují veřejnost na vypuknutí války proti Ládínovi. V autobuse toužebně očekávají setkání s Matkou Boží... Pouštíme první díl filmu o Ježíši. Římsí vojáci vraždí neviňátka v Betlémě... Temelní je za námi, ale cesty v Rakousku nám nadávají dlouho za Linec. Před námi je Salzburg s hudbou W. A. Mozarta a na horizontu Vysoké Taury s Kaprunem...

5. říjen. Švýcarsko. Míjíme Zug. Ozbrojený Švýcar tam nedávno postřílel polovinu místního parlamentu. Poutníci se modlí radostný růženec. *Ave Maria*... Nocleh v Romans začíná náznakem infarktu staršího klienta. Kvílení sanitky jaksi patří k dnešní době. Stejně tak stužka na plášti lékaře sdělující, že je ve stávce.

6. říjen. Atomové elektrárny Cruas a Tricastin. V případě katastrofy, prý, mistrál odvané zplodiny na Afriku. Otec Marian vyzývá sv. Kryštofa k ochraně poutníků... Míjíme Beziers. Sv. Aphrodise po popravě si vzala hlavu a sama ji odnesla do hrobu. Tady masakrovali kathary. Abbé de Citeaux poradil rytířům, jak rozeznat dobré od špatných. „Zabijte je všechny, Bůh si svoje pozná.“ Modlíme se bolestný růženec... Projíždíme Toulouse. Nedávno zde stála továrna TotalFinaElf. Při výbuchu dusičnanu amonného zahynulo několik desítek lidí. Ve čtvrtích sídliště Mirail, zní z rádia, bude třeba demolovat 2060 bytů. Za oknem druhá Hirošima. Poutníci přestali zpívat.

Lurdy. Při mé návštěvě 15. srpna 77-letý Španěl najel s autem plným plynových bomb a benzínu k bráně sv. Josefa a podpálil auto s touhou se zabít poblíž mše 40 tisíc věřících. Auto stačili uhasit. Tuto příhodu si nechávám pro sebe. Modlíme se radostný růženec.

7. říjen večer. Znovu Toulouse. Letecké továrny. Moravan Otrkovicke bude dodávat některé části trupu na Airbusy 380 s kapacitou 550 cestujících. V nedaleké Lví zátoce leží se svým letadlem Antoine Saint D'Exupéry... Marseille. První americký tank pod bazilikou Panny Marie Strážné. Zelený. ...Monako a katedrála s hrobkami Grace Kelly a žijící panovnické rodiny... Janov, který si lidé pletou s Ženevou. Z Janova pocházel Kolumbus, v Ženevě propíchl Luigi Luccheni naši císařovnu Sissi... Miláno. Včera tam vrazila německá cessna do letadla společnosti SAS. Nepřežil žádný ze 110 cestujících. A také nikdo z cessny. Byla mlha a nefungoval radar řídicí věže. Za okny je mlha a auta jedou krokem. Díváme se na video. Na Golgotě přibíjejí na kříž Ježíše Krista. Moji usínající poutníci přepínají na své radary v srdcích. *Ave Maria*...

Poezie bez hranic - hranice poezie

Milan HRABAL

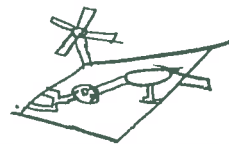
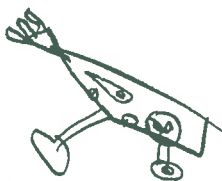
Poznámky na okraj festivalu
Poezie bez hranic - Olomouc 2001

Panorama rozdeštěné Olomouce pozadím ptačímu náletu. Říjen plný očekávání. Hranice, které v nás zůstaly, přestože se nám z nich chtělo ven... a tak dál, a tak dál. Odkud začít, kde skončit. Festival tak nabitý zážitky nelze svázat do slov a už vůbec ne do sešitku zvaného *Psí víno*. Ale zkusím nemožné...

Středa 17. října 2001. ěččkem jsme dorazili do smutnoveselého nádraží mé Olomouce (smutné z vláčku směr vojenský útvar, veselé při cestě domů). Básníci Augustin Skýpala a Zdeněk Janík plus jeden. Když jsme si v hotelu řekli, že se nějak uvidíme později, netušili jsme, jaký vír nás pohltí a na pár slov zbydou tu a tam přestávky... Podobně dopadlo i plánované popovídání s Karlou Erbovou a leckterými dalšími přáteli... protože Pluháčkova Olomouc nebyla Bítovem, to tedy opravdu ne. Ale kdo přijel a vydržel, zvítězil!

Na úvod koláže Jiřího Koláře v divadelní vinárničce. Za soumraku radniční přijetí s rautem podobným onomu bítovskému (sice bez fanfáry pana poštmistra, zato s majitelkou brněnské vinotéky a čarokrásného úsměvu paní Mrázovou). Pak do půlnoci raut pro milovníky „čtyřek“, hospod lidových a přímo-ých jako je olomoucká Ponorka. Tělo na těle, pivo za pivem, věta k větě. Tak začíná čtvrtek 18. října 2001. Potkáváme oslavujícího policistu v civilu, musíme s ním hezky po moravsku vypít, kde jinde než v nightclubu, ovšemže pro nás bez dam, jen s tancem při dunění hauzmžujik... a spát? No... taky. Krátká noc. Hotelová permonice v stěnách (ne v hlavě, opravdu ne!) budí časně a neodbytně.

Před obědem brouček brněnské Sylvie Plathové (Marcely Blahůškové) nás spolehlivě zavezl na Svatý Kopeček. Nahlédli jsme do chrámu, foto před domem Jiřího Wolкера a hupky cupky do olomouckého erotického klubu Gejša nacvaknutého básníky. Na čele básník Ivan Wernisch a herec Pavel Zatloukal čtou erosii. Pro toho, kdo byl poprvé - zajímavé. Nápad za jedna, realizace za dvě minus. (Například ukázky z vynikající Halasovy sbírky *Thyrsos* zanikly v improvizaci.) Ale pak už se rozpoutává kolotoč zajímavých a ještě přitažlivějších akcí. Mladé maďarské básníky (výstaviště Flóra, pavilon E) jen ochutnat - aspoň ti, kdo chtěli v hospodě Ponorka stihnout vernisáž obrazů a čtení Mariana Pally. Pak dilema: večere nebo večerní Slovo & zvuk? Kdo volil rohlík do kapsy, nelitoval. Čtyřhodinový hudebně verbální maraton v podání „čtvrteční čtverky“ byl lahůdkový. Barokní a raně dekadentní písně



v podání Martina C. Putny byly více než milým překvapením //vtipně moderované, zábavné//. Následující hodinka - „esej se zpěvy“ Přemysla Ruta - měla jedinou vadu, že skončila. Co ten Rut dokázal „vytřískat“ z lidových, kabaretních a středněproudých písní a jejich textů, zejména překladových! //„jazyk komolí a ochrnuje, když nemá svobodu“// Nastoupit po Rutovi není pro nikoho snadné - mladý německý básník Bastian Böttcher to zvládl. Sugestivní poezie v rapovém rytmu zaujala (považte!) i dřívě narozené. A co dodat k závěrečnému sólu Filipa Topola? Klavír, zpěv, echo Psích vojáků = špičkový Topol jaksepatří! (Hotelová permonice opět zkracují noc o dopoledne...)

Pátek 19. 10. 2001 začíná setkáním s mimořádně zajímavými německými básníky - Volkerem Sielaffem a Evou Corino. Větší část komunikace selhává - tlumočnick překládá slova, ne významy. Škoda, mohlo to být - alespoň podle slyšených překladů ukázek jejich poezie - super. „Chceš-li do mne vejít, Bože - vejdi“ řekl Marian Grześcak sedící vedle Zbigniewa Macheje v Divadle hudby. Skvělé setkání s dobrou poezií výborně moderoval Ludvík Štěpán. Aby tak ne! Kvůli nim jsem oželel mladé slovenské básníky. Další problém nelehké volby čekal hned poté - inscenace biblického apokryfu Jerome Rothenberga v podání Chucpy, současná americká poezie v podání Igora Bareše nebo setkání s lákavou dvojicí Ivan Laučík & Jan Štrasser doplněnou atraktivní Lucií Vopálenskou? U mne vyhrála třetí varianta. Ale byl bych se býval nejradši roztroužil. Nakonec i z ponorkového Dirty Rhymes jsem slyšel jen závěr. Škoda. Ponorka ovšem navaknutá, takže kontakty tak těsné až vlastně skoro žádné...

Noc dlouhá, ráno předčasně. Kdo se stihl probudit, naobědval se a pospíchal na „Slovensko a Slovinsko“ - Stanka Chrobáková z Romboidu se svým slovinským manželem Primožem Reparom. Chytré a objevné povídání ilustrované spoustou ukázek, časopisů a knih. Odpoledne nepřijel Jaroslav Pížel a Rádio Hotel bylo dílem vtipné, dílem přeexponované. Nevím - možná jsem byl už trochu unaven... Další souběžné programy... stihám jen „All around the world“ v ponorce, kde slyším Leszka Engelkinga a už se nedozvím, jaký bude Kerry Shawn Keys etc., protože moc chci vidět a hlavně slyšet „Barvy všecy“, totiž Zuzanu Navarovou s její novou muzikantskou partou. Nelituji ani vteřinu, slzím při Písní pro Pančarlámu a podupávám do rytmu spolu s Matthewem Sweneyem - lektorem angličtiny z New Yorku, který později ochotně získává podpisy na podporu lužickosrbských škol. Bohužel mi současně uniká možnost setkat se s anglickým rebelem Tonym Harrisonem. Ale daří se mi stihnout pokračování Dirty Rhymes - tentokrát v podání Magora Jirouse a Milana Knížáka. U jednoho stolu s ministrem kultury Dostálem se věnovali své „dirty“ poezii. Magor na standardní úrovni, Knížák s šokující plytkostí a pre-in- a postpubertální lexikou i obsahem své dirtydirty „poezie“.

Milé překvapení: Magor splnil slib a vystoupil ve fraku a ještě něco - recitoval ukázky z poezie Seifertovy, ale také z Grinových Nachových plachet atd. apod. Takže přece jen ten večer zazněla výsostná poezie a za to patří Magorovi díky a hluboká poklona. (Což fyzicky nebylo v Ponorce možné - tentokrát sardinkový efekt dokonalý.) Vedle vstoje sedící Michaela Bartošová uprchla na ulici - Magorovské svlékání nám uniklo, protože jsme se shodli, že radši ještě alespoň kousek úryvek z portugalského večera s Františkem Listopadem (pavilon E)...

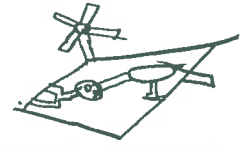
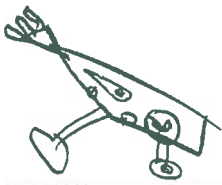
Neděle. Kdo se dožil, spal v chůzi. Ale dopolední Yves Bergeret stál za zhlédnutí. Happeningové představení vlastního názoru na svět a básní tvořených s francouzskými vesničany na pomezí slov a výtvarných symbolů. Navrch báseň vytvořená speciálně pro nás a Olomouc = problematický střed Evropy, kde ho inspirovaly kašny, které popírají samy sebe, protože z nich netryská voda... Walserova hra Popelka v podání Divadelní skupiny studentů Technické university v Lisabonu - v portugalské. Rozumíme s básníkem Petrem Moučkou bohatým a sugestivním kostýmům, bílým obličejům a posléze i slovům(?). Bloudíme trochu krásnými parky, abychom stihli „kus“ Londýňana Stephena Wattse. A pak už je to jen kousek a jsme opět v Divadle hudby, Bogdan Trojak s Václavem Burianem výtečně moderují setkání s excelentní polskou básničkou Marzannou Bogumilou Kielar. (Marzanna = bohyně zimy a smrti pohanských Slovanů.) Milé, občerstvující, živé. Tak si představuji prezentaci poezie. A, ovšemže, zlatý hřeb - Morgensternovy Šibeniční písně v podání brněnského divadla Husa na provázku. To byl takovej nářez, že ani totální vyčerpání (intelektuálního a fyzického potenciálu) nemohlo přehlušit tu závěrečnou explozi dobrého divadla poezie.

Díky, díky, díky - Martine, Báro, Jano a všichni a všechny ostatní, kdo jste se o nás postarali!

PS: Resumé

Zbožňuju ty krásné „pecky“ Pluháčkovy dramaturgie - křehká Navarová vedle Dirty Rhymes. Poezie střídavě v erotickém klubu, divadle, výstavní hale a začazené hospůdce. A k tomu spousta setkání dnem i nocí, kdy tolik by se chtělo spát, ale pro samé prodírání intelektuální houštinou nelze ulehnout... Nebyl to, pravda, Břítov, ale Olomouc uchvátila zase jinak. Po svém. Mne i jiné.

Tak napřesrok - s poezií a bez hranic. Vně i v nás!



Pravda magnólií Jakub Grombř

Schoval jsem se
přede všemi
v tichu a v šeru
abych nezastlechl mjiění

L.V.

Biografické údaje o spisovateli do recenze příliš nepatří - zvláště vychází-li recenze v časopise určeném čtenářům poezie. V případě **Lubora Vyskoče** však považuji za nutné udělat výjimku, neboť čtení jeho sbírky *Satelity na drahách* by bez znalosti autorových osudů nemuselo dopadnout dobře. Vyskoč (narozen 1966) je programátor z Karlových Varů, který v roce 1989 zaujal odborníky svou prvotinou *Kentauří mládě*, prošel obdobím těžkých zdravotních problémů a nyní žije z invalidního důchodu. V úvodu ke knize se můžeme dočíst: „Stal se věřícím a víra mu přináší mnoho, je mu zdrojem síly k snášení bolesti, štěstím a inspirací.“ Útlá knížka s názvem *Satelity na drahách* vyšla vlastním nákladem a zřejmě by úplně zapadla, kdyby se její distribuce nakonec neujal Vojtěch Kučera z Welesu (tak jsem se k ní, víceméně náhodou, dostal i já).

Ve Vyskočových básních převažují pozitivní nálady. Básník je součástí vesmíru, cítí se spřízněn s květy i satelity - a tento vesmír je udělán dobře. To nejsme zvyklí v současné poezii číst (člověk si maně vzpomene na raného Wolкера), ale po několikrátém čtení začínáme chápat. Snad tento postoj souvisí s autorovou konfesí (jeden oddíl sbírky nese název *Bůh je láska*), snad jej bolestné zkušenosti přivedly k určité životní vyrovnanosti. Místy až můžeme postrádat aktuálnost, reflexi drsné reality (i ta se objeví, ale jen v podobě cudného náznaku: „*Na stole kytky v květináči / se dvěma mourky kterým došlo LSD / kalhotky na šňůře vlajky s neznámými státy*“), básník se urputně drží tradičních poetických rekvizit, které dnes už působí trochu nepatřičně. *Satelit* v názvu sbírky tedy není oním zařízením, které nám přináší televizní signál, ale přirozeným soupeřem planety, jehož stálost v čase je připomenutím naší pomíjivosti a tedy výzvou k pokoře. Autorova snaha o jednoduchoť a srozumitelnost sdělení občas balancuje na hraně banality („*Modlitba / je ticho / které proudí skrze nás*“; „*Nepláč z bolesti / plač z lásky*“), *vtom se však objeví verš, nad kterým lze jen žasnout*: „*Tam kde vody je málo / kde poušť vysouší ruce / kde neznámý beduín / pije písek / tam každým dechem / moře je očekáváno / a studny hloubeny*“. Součástí sbírky je i krátká lyrická próza *Magnólie v parku*, připomínající svým křehkým půvabem pohádky Oscara Wildea, ovšem bez wildeovské rafinovanosti a stylizace. Ale i Vyskočova záliba v magnóliích má svoje důvody: strom, který snáší drsné klima naší země, aby nás počátkem jara ohromil neuvěřitelnými kalichy květů na holých větvích, si rozhodně zaslouží sympatie.

Poezie Lubora Vyskoče je snad nejlépe charakterizována jeho vlastními slovy: „*A má magnólie v parku / je tichá / její pokora vyzařuje / jako jemný závoj // Obdivuji se této pokoře / se kterou roste / a vydává mandlové květy // Je jako čínská báseň / která nechce být velkou / stačí jí pravda*“. Právě tato skromnost a neochota k efektním gestům činí z Lubora Vyskoče solitéra v rámci současné poezie, jehož hlasu je nám nepochybně zapotřebí.

(Lubor Vyskoč: *Satelity na drahách*, ALFA-OMEGA, Praha 2000, 48 stran, 500 výtisků, cena 50 Kč)

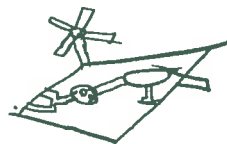
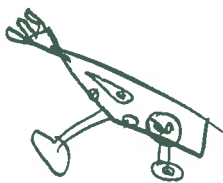
Slovo o přírodní lyrice Radek Václavík

Mám rád přírodní lyriku. Nikoli jako skanzen zášlých časů, ale jako navýsost přítomné slovo. Takové, které není vždy idylické, často nepohladí, to spíše mnohokrát odře kůži. Je až zvláštní, v jaké hojnosti se objevují takové verše v textech moravských básníků. Svoji povahou jemné a tiché, ale přece jaksi zalomeny, zohýbány či prorostlé hořkou žlučí. Není však v možnostech této stručné práce zmínit všechny básníky, jejichž poezie zmíněným vlastnostem odpovídá, omezím se proto pouze na některé.

Vždycky jsem měl za to, že se poezii daří ve vyjatých chvílích, kde je nejvíce vidět holý člověk a kde se nedá nic předstírat. Masky spadly dolů, protože nebylo rukou, které by je držely. Obě musí zápasit. A stejná bývá i dobrá poezie: odevždy přitahována hospodami, kde páchne chlast, a propocená košile dodýchává na sedřeném těle.

Stačí zmínit např. **Jaroslava Žilu** a jeho vzpomínkový verš na restauraci, kde „*stařík s podřatými zuby / pil na zdraví své smrti*“. Nebo jindy obézního hosta, který „*Byl tak tlustý / že sedával na dvou židlích v rohu hospody / tam taky zemřel aniž zaplatil / pil prý proto aby necítil své nohy*“. Každé slovo se stává doslovným opisem skutečnosti a má váhu viděného. Žilovi se dobře daří zachytit životní zápas, ironický až sebezníčující výsměch člověka vlastnímu konci. Kdo z nás se odváží přizvat si kmotříčku smrt ke svému stolu? V takových okamžicích se rodí poezie, ze které na jazyku zůstává drsná chuť po životě.

Moravští básníci však nejsou pouze svědky hospodských klání, kdy se pivem splachuje nejedna žízeň či napsaný verš. Vědí, jak se ponořit do krajiny a přečíst motivy opředené tajemstvím dobrých prostých věcí. Vědí každý po svém, že i krajina může být vláčena mrazy, stejně jako planě napsaný verš. **Martin J. Stöhr** píše: „...*než pod kopřivy krutých mrazů / to slovo bude pohozené / k lhostejným a dutým větám / vykradeným do písmene*.“ Nebo **Vojtěch Kučera**: „*Torzo jabloně / jak klín vbítý klín / rozráží zem / do posledního dechu. // Už ani vykřiknout*.“



Přírodní lyrika umí také být živelná. Mnohokrát výrazně, jindy zatajeně, protože ne každé básnění živlů musí být okázalé. Napětí rezonuje mezi verši tiše a pomalu, čtenář jej odkrývá za odměnu. Teprve při pozorném čtení se mu odhalují netušené souvislosti, které si, zaneprázdněn jinými starostmi nestačil domyslet. **Radek Fridrich:** „Vychladlou, zbědovanou laň pokládáš / do skrytu pískových skal, / vedle horkého, temného srdce.“

Přírodní lyrika dokáže mít rovněž svůj společenský přesah, kdy individualita člověka je přerůstána nadosobním sakrálním symbolem: **M. J. Stöhr:** „večer přísný Kristus / vcházel z rámu do pokoje / a jako by se modlil / látal otec ponožku / na dřevěném hřibku“. Sakrální symbol se stává dohlížitelem nad všedními událostmi. Jeho platnost je dána tradicí a vírou, je absolutizovaným pozeňmáním a stvrzením duchovních hodnot.

Ke konci si dovolím malou odbočku. Redaktoři Psího vína často vytýkali mladým lyrikům užívání slov krajina, pole, krev, hlína. Považují je za vyčpělá, neoriginální. Otázkou je, zda obliba jistých slov není problémem celé poezie, nikoli pouze přírodní lyriky. Vyhranění básníci, tedy ti, kteří již v poezii našli svoji cestu, budou mít vždy tendenci uzavírat se do vlastního poetického světa, omezeného jak tematicky, tak i volbou základních stavebních slov. A nemám jim to za zlé. Pokud básník neuhájí hranice svého světa, hrozí mu, že bude rozmělněn mezi sumou různých druhů poetik nebo básnických vidění. A tvrzením, že by nová básnická kvalita nutně vznikala jako následek syntézy několika starých kvalit, si nejsem jist. Proto nezbyvá, než naleznout zlatou střední cestu, kde si básníci sice uhájí svůj vyhraněný prostor, ale do jedné ze svých čtyř stěn si nezapomenou vybourat dveře. To pro případ, že by si chtěli odskočit na návštěvu za stejně vyhraněným přítelem.

Ještě z diskuse „Pasti a světla současné poezie“ v Nezdenicích

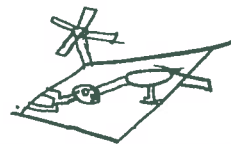
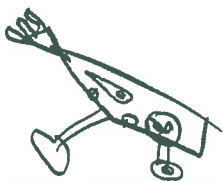
Vojtěch Kučera

Největší nebezpečí (chcete-li past, jámu, bažinu) pro současnou poezii cítím - možná paradoxně - v nynějších, jistým způsobem neomezených publikačních možnostech. Má-li autor (tedy člověk, který něco píše) dostatek peněz či alespoň možnost, si je sehnat, téměř nic mu nebrání v tom, aby si své texty vydal, a to nejčastěji způsobem, pro který se ustálilo označení „vlastním nákladem“. Knihy takto vzniklé jsou na knihkupeckých pultech dosti zřetelně identifikovatelné: svou často velmi kvalitní vazbou (povětšinou pevnou, výjimkou nebývá kůže či krásný, lesklý přebal), mnohdy křídovým papírem a téměř vždy způsobem sazby - kurzívou. Většinou však stačí knihou prolístovat, přečíst dva, tři verše a založit ji zase zpátky do regálu. Z těchto knih mívám často pocit, že snad ani nejsou určeny k přečtení, že jejich funkce končí prostě tím, že jsou vydány. Autor je spokojen - „vydal přece knihu“, spokojena je tiskárna - dostala přece peníze, spokojen je sponzor - přispěl přece na umění a ještě se zviditelnil. A jestli to někdo bude číst? Proč? Vždyť autor přece taky nečte. Nepotřebuje to. Stačí, když básně napíše a nakonec je vydá. Účel je splněn.

Na internetu je situace ještě radikálnější (odpadá problém s penězi): k tomu, aby člověk publikoval, potřebuje vlastně jen jakýkoli text, zasíťovaný počítač a popřípadě adresu na literární doménu, kterých je víc než dost. A když o žádné neví? Nevadí. Vytvoří si vlastní. Potom ji už jen zaregistrovat ve vyhledávacích - „aby se o ní vědělo“ - a je to. Co na tom, že podobných jsou tisíce. O ty přece nejde. Jde o tu moji...

Více než dva roky sleduju situaci na serveru www.pismak.cz, který nese podtitul **amatérské literární umění**. Ke 22. 8. 2001 v něm bylo k dispozici 22 334 děl od 3 593 autorů. Valnou většinu tvoří tzv. **autoři poezie**. Jak je možné, že zde je prokazatelně zachyceno přes tři tisíce lidí, kteří o sobě tvrdí, že píší poezii a náklady sbírek poezie se pohybují mezi 300 až 500 výtisky a prodají se jen výjimečně? Odpověď je jednoduchá: V této republice (a určitě nejen v ní) je v současnosti totiž řádově zhruba deset tisíc lidí, kteří o sobě tvrdí, že poezii píší, ale zhruba jen tisíc těch, kteří jsou ochotni tvrdit, že ji čtou. (Číslo jsem si vymyslel, jde mi jen o navození poměru.) Co potom s básněmi devíti tisíc těch, kteří píší, ale nečtou a nečtou proto, protože je to nezajímá? Co potom s básněmi těch, pro které existuje jen vlastní tvorba? Mají pak vůbec nárok psát? Samozřejmě, že mají. Otázkou zůstává, mají-li nárok na to, aby je někdo četl, jinými slovy: pokud je čtenář nezajímají, proč potom vůbec publikují a činí situaci s množstvím textů takovou, jaká je. Najít potom v bezedné tůni pevný bod, je úkol téměř nadlidský. Netvrdím, že všechna díla na **Písmáku** uveřejněná, nestojí za nic, ale jak jsem se zmínil již ve svém zamyšlení nad obdobnou tematikou (Internetová literární samoobsluha, *Weles* 9/99), tudy cesta k orientaci a zpřehlednění situace v současné poezii nevede.

(pokračování na str. 22)



(dokončení ze str. 21)

Pokud člověk hledá a hledat chce, je, myslím, zbytečné, abych na tomto místě nyní obšírně charakterizoval a rozebíral místa a možnosti, pomocí nichž se v současné záplavě veršovaných textů orientovat lze. Udělat si alespoň letmý přehled o jednotlivých autorech vyžaduje však rozhodně více času, než je potřeba k řádově srovnatelné letmé orientaci na klávesnici počítače či psacího stroje.

Důležitou a podle mě nezastupitelnou roli zastávají na tomto místě literární časopisy, kterým bych, pro potřebu tohoto zamyšlení, přiřadil funkci veřejného osvětlení. Literární časopisy (či jakékoli redakce vůbec) dávají totiž publikovaným textům zcela nový rozměr. Rozměr zájmu **někoho jiného**, někoho, komu jiným subjektem vzniklý text stojí za to, aby mu věnoval svou pozornost a v rámci svých možností mu umožnil zprostředkovat cestu k ostatním. Mezi autora a potenciálního čtenáře tak vstupuje redaktor (= čtenář), který daný text svým způsobem zaštiťuje a měl by být schopen si jeho publikaci obhájit. „Ano, tento text mi stojí za to, abych pro něj něco udělal.“ Takto nastíněný vztah u publikací vydaných vlastním nákladem či např. v Písmáku chybí.

Redakcí a literárních časopisů (či časopisů, které se poezii alespoň částečně věnují) je celá řada. Zmíním zde např. Host, Psí víno, Texty, Weles, Pandoru, Dekadenta Geniálního, Aluzi, Sedmou generaci, internetovou Dobrou adresu, samozřejmě Literární noviny a v neposlední řadě Tvar; který v tomto výčtu hraje díky letošnímu zavedení rubriky Inicialky roli téměř zásadní. Tyto časopisy ale nejen že poezii publikují, ony o ní také informují. Čtenář tak může zjistit, co, kdy a kde vyšlo, jestli tak náhodou nevydal sbírku básní právě autor, kterého má právě díky těmto časopisům možnost již určitou dobu sledovat a zajímá ho, atd. To je podle mne jejich další nenahraditelná služba. Umožní totiž čtenáři si na **svého** autora v knihkupectví počkat. Jít najisto.

(Zájemcům o poezii z menších měst se na tomto místě omlouvám, ten je vděčný „za jakéhokoli Skácela“.)

(kráceno)

Dvě sbírky Jindřicha Zogaty Ivo Harák

Básník, který je však také autorem velmi zajímavých lyrických próz, vydal v nedávné době v tišnovském nakladatelství SURSUM dvě sbírky, v nichž se jazykový experiment pojí s ukotvením v tradici, jemné názvuky surreálné s reflexí aktuální vnější skutečnosti, zdánlivá neúčastnost a odosobněnost (příroda)vědecké terminologie s živým zájmem o člověka. Aby se tento totiž nestal pouhou součástí stroje, abstraktním pojmem, jedním z členů číselné řady.

Epigramaticky vyostřená čtyřverší sbírky *...když kvetou fazole* ovšem místy přespříliš tkví v časném, místy svojí hrou se slovy poklesávají na úroveň nejslabších erotických říkanek Žáčkových:

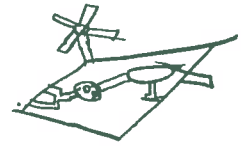
„*Produkuje pojmy pojmy / Evo ty mě dojmi dojmi / Vyrábějme dojmy dojmy / Magdo ty mě pojmi pojmi.*“ Jiná čtyřverší zase působí jako zřymované a zveršované obecné teze a fráze - bez hlubšího vztahu ke konkrétnímu, bez hlubšího poznání, bez potřeby tříbit či inovovat básnickou obraznost a fantazii.

Jinde rozmáchlá gesta zakrývají sémantickou vyprázdněnost, zdají se být spíše skicárem okamžitě zachycených nápadů (čekajících na své příští rozvedení) než uceleným a dohotoveným dílem, v jiných textech poklesá jazyková zaumnost v pouhou HRU NA poezii, další básně ti připadají přespříliš dlouhé, nebo původní básnickou ideu („*Černé v bílém zkamenělo / Stolkům do mramoru nevejde se květ*“) jen rozvádějí a rozměňují („*A když vejde páchne výluhy / Kavárnu je třeba přístavět*“).

Velmi osvěživě naopak působí občasně využití volného verše či okořenění poezie inspirací surreálnou (výsledek pak vzdáleně připomene ty lepší z básní Kozelkových: „*Stehýnko anděla na smetaně / Žížalí kopyto na víně / Okluzí proletěly parohatě laně / mezi mech opražený k svačině*“).

Zogatova kniha *Cirkus DNA* mimo jiné ukazuje, že inspirativnost poezie takového Zdeňka Rotrekla je mnohem důsažnější, než jsme ochotni připustit. Například sousloví „*bez víry samosebost*“ či „*samolibost svéúčel*“ bychom si bez ní představili jen stěž.

Naštěstí nám však zatím poslední Zogatova sbírka může posloužit i k jinému než jen k hledání intertextových vztahů. Jako by si v ní - hektická a nespojitá - skutečnost sama vytvářela vlastní (pseudovědecký) jazyk, jako by si v ní - zaumný, krom sémantických zdůrazňujících též rytmické souvislosti - jazyk vytvářel svoji skutečnost. Poezie: beroucí ze sebestředné vědy a reklamy, aby je přepodstatnila, aby ukázala na jejich „slabá místa“, na jejich meze, aby ukázala jich malost a ome-



zenost v konfrontaci se všedností každodenního bytí: „Plazmové motory fičí / závodní kuchyní / mycích linek.“ Vsazen do kontextu literárního, ukazuje se jazyk vědy, techniky, reklamy či politiky (a publicistiky) nedostatečný, neboť bezduchý.

S jeho tematizací tematizuje Zogata také samo vytváření uměleckého díla - jeho poezie je poezií výrazně seberefektivní.

Což samozřejmě nepřispívá k její srozumitelnosti. Společně s nadbytkem neologismů, složitými závislostními vztahy nebo se zdůrazněním souvislostí metonymických (oproti těm metaforickým).

Některé ze Zogatových textů se blíží zápisu poezie fónické (*Jmenný program I, II*), jejich kvality rytmické plně vyniknou teprve při hlasitém přednesu.

Výrazným (ač střídmě užitým) kořením Zogatovy poezie je humor: buď účinek hry se zvuky a významy slov (*Supervegetace*), buď vyostřený satirou: „V džungli odchycená zvířata / unášejí po lánách malé Tarzánky / krmí je listím baobabů a dospělé / Tarzany vracejí do laboru televize.“

Žel, příliš zálibně se tu prodlévá v zákrutech jazyka, aby zbylo síly na cestu ke smyslu: „fackují packou pavučiny v nose čmucharů“. Takže se Zogatovo veršování občas podobá někdejšímu opusům insitního básníka Stanislava Mráze.

V tomto bodě by Zogatově poezii prospělo zpřesnění - rytmu, leč především myšlení, jazyka, obraznosti. Aby se objevilo více podobných sekvencí - objevných ve své nehledanosti, prostých klíše i machy: „Každá zed' v sobě / oblaňuje schody / Každý byt aby byl / musí být stále a znovu / a opakovaně vynášen.“

Cestou k tomu by se měla stát větší kritičnost při výběru básní a sbírek, sázka spíše na kvalitu než kvantitu. Nenechávejme nikdy řemeslo pracovat za absentující inspiraci.

Jindřich Zogata: *...když kvetou fazole*
SURSUM, Tišnov 1999, 1. vydání, náklad a cena neuvedeny, 214 stran

Jindřich Zogata: *Cirkus DNA*
SURSUM, Tišnov 2000, 1. vydání, náklad a cena neuvedeny, 116 stran

Jména z plzeňského Ason-klubu Milan Šedivý

„Taková jména
vytržena ze tmy do světla
se někdy rodí i hlavou napřed“
Kateřina Kašáková

Plzeňský Ason-klub, který letos oslavil desáté výročí svého vzniku, můžeme beze všech pochybností zařadit mezi nejpozoruhodnější a nejambicióznější projekty Knihovny města Plzně celé uplynulé dekády. Díky možnosti poradenství či pořádání autorských večerů se stal velmi významnou „institucí“ v životě mladých literárních individualit regionu. Jeho široká publikační činnost v podobě malých kopírovaných knížek znamená pro začínající autory jistě nemalou podporu. Netřeba ani dodávat, že takové zázemí (podpořené navíc ochotou básničky Heleny Šlesingerové) má velmi příznivý dopad na rozvoj tvůrčích sil a není se tedy co divit, že autoři Ason-klubu mají stále častěji své zastoupení na nejvyšších postech literárních soutěží, pořádaných po celé republice. Představme si tedy společně těch několik jmen, která již porůznu o sobě dala vědět.

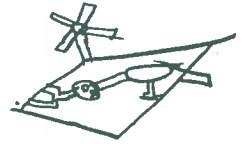
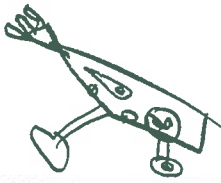
Milena Svobodová (*1970) pracuje v současné době jako laborantka. Ve svých verších podává náznaky vztahů, smutků a nadějí, které autorka každodenně prožívá a kreslí je v pastelových barvách, mísic vůně i zvuky. Vzniká tak příznačná atmosféra zšeřelých zámků, která je pro ni typická. Básnický styl Mileny Svobodové je již usazený a nebrání se ani náhodnému rýmu.

Tvrdé a výbojně verše jsou vlastní **Davidu A. Šakalovi**, dříve písničím pod vlastním jménem Libor Pinl (*1974). V básních psaných volným veršem se často setkáváme s motivy bolesti, jizev a ran. Někdy se autorovi daří tyto motivy soustředit kolem výraznější myšlenky, tehdy se stávají působivými, jestliže však tyto notoricky ohrané motivy autor mistry užije za centra svých básní, naléhavost se vytrácí a básně pozbývají důvěryhodnost.

Služebně nejstarším členem Ason-klubu je ve vázané formě píšící **Martin Šimek** (*1975). Tíhne k harmonizujícímu vidění světa a v seřifertovsky rozezpívaném verši nahlíží lidské počínání skrze optiku křesťanské víry. S oblibou užívá přírodní i historizující motivy, jak je tomu nejvýrazněji v cyklu *Nad Sázavou*. V roce 1999 vydal poněkud nešťastně koncipovanou prvotinu *Prosévání* (vyd. mezinár. misijní spol. Trans world radio-cz). Pracuje jako učitel ZŠ.

Jen pozvolna vytrává k publikačnímu tvaru posluchač Pedagogické fakulty v Plzni **Tomáš T. Kůs** (*1978). Rozvleklou a mnohomluvnou strukturu ve výstavbě svých básní, již užíval dříve, v poslední době opustil a nyní se soustřeďuje na hutnější a obrazově výmluvnější tvar.

Stejně jako Kůs je posluchačem plzeňské pedagogické fakulty i **Vladislav Hřebíček** (*1979). Je to básník výsostně originálního obrazového světa a širokého záběrového rozmachu podloženého působivým dramatickým citěním (*havraní řvali v předzvěsti toho, / co já sám nevim*). Čerpá z profánního světa kolářovsko-hrabalovských dvorečků a zákoutí, kterým však v dramatu básně dokáže vtisknout nebyvalý karkatiký až sakrální ráz, čímž je zbavuje panoptikální malosti. S imperativem kratšího a sevřenějšího útvaru, tak často zdůrazňovaného u začínajících básníků, u něho neuspějeme, výraznější je na větších plochách.



Podobně výrazný, ne-li razantnější talent projevuje ve svých pracích studentka **Tereza Jandová** (*1979). Podle vlastních slov výhradně autorka prózy, přesto některé její texty jsou silně lyrizované a pohybují se na samém pomezí tohoto žánru. Vynikají především vynalézavostí a básnivostí slova, jdoucí někdy až k barokizující exaltovanosti. Je jednou z mála autorů, která si vydání své prvotiny vysoutěžila. Její debutová kniha nazvaná *Krásné bolesti* vyšla péčí Kulturního zařízení města Valašského Meziříčí a je dodnes neoprávněně opomíjena kritikou pro nulovou distribuci, jíž se knize dostalo. Pro některé své syžetové práce Jandová čerpá námět jak ze současnosti, tak i z historie sahající až ke středověku.

Další studentkou vysoké školy je **Milena Písačková** (*1980). Je autorkou básní skácelovského typu, vyznačující se křehkostí i sevřeností (čtyřverší). Některé delší básně tečou důvěrně „vyprávěným“ tónem, někdy s místy nicotnými k ukolébání, abychom tím okouzleněji vpadli do překvapující pointy a tak se naráz přesvědčili, že všeho řečeného nám v básni bylo zapotřebí.

Básně **Q. Jádra** (*1981, vl. jménem Petr Klíma) osloví mnohé experimentující autory. Jeho sdělení jsou útržkovitě roztroušena do kraťouchkých veršů; ta nekompaktnost znejistuje. Je pro něj charakteristická snaha dostat se minimem slov až na hroudu nejskrýtejší podstaty.

Kateřina Kašáková (*1982) ve svých básních upoutá především výlučností osobního vkladu. Vstoupit do jejího hájemství znamená vstoupit „do říše intimity“, jak již dříve postřehl Miroslav Kovářik. I přestože Kateřina dosáhla velmi významných úspěchů v literárních soutěžích, její práce nezastírají raný věk, který se stále ještě odráží v kvalitativní nevyrovnanosti jejích prací.

Počínaje Kúsem jsme hovořili o studentech vysokých škol, poslední jmenovanou bude ještě studentka gymnázia, **Milena Hasalová** (*1983). Je autorkou vpravdě intelektuální. Velmi brzy si vytvořila svébytný básnický svět hýřící osobitou atmosférou a její pohříchu komplikovaná imaginace těžší z narážek na mýty nebo díla světové literatury, přičemž vytváří bizarní mikrosituace nahlížené prizmatem jemné ironie. Literární kritik Vladimír Novotný ji v časopise *Spektrum* označil za „umělecky ukázněnou a výsostně talentovanou básnířku, za vycházející hvězdu“. Nechme se tedy překvapit.

To je desítky autorů Ason-klubu, která vzbuzuje asi naději největší. Jistě bychom mohli hovořit o dalších, u nich bychom však vstupovali na příliš tenký led spekulace pro nepočetnost jejich prací. Rozhodně však je třeba závěrem říci, že současný Ason-klub je platformou různorodých poetik. Jako i jinde tu vedle autorů ucházejících se o literární vavříny nalezneme autory skřítkovité - banální, rozemílající již řečené nebo prostě jen veršující si pro radost (což není málo!). Vyvolejme za všechny skřítky z nejsledovanějších, v tomto případě spíš skřeta pro svůj blasfemický naturel, autora jménem **Jan Alinče**. Zmíněný autor totiž čas od času napadá všechny „asonklubí celebrity“ a podobou T. R. Fieldu je ponornou řekou či spíše černou rukou nebo fantómem, vždy připraven zachvat věrnost svému: „*Karikatura, ta šípe jak nedotřená stolice*“.

Od Textů až ke Kytici *Jaroslav Kovanda*

Není tak úplně pravda, že Psí víno o Textech neví, jak se píše ve 22. čísle *Textů*, literárním čtvrtletníku, vydavatel: Knihkupectví Malina, Vsetín. Je ale pravda, že jsme o časopisu informovali naposledy v roce 1999. Což je pro čtenáře Psího vína škoda. Škoda, která snad nevznikla ani tak z nezájmu, kde, kdo, co vydává, ale ze zahleděnosti do sebe, do problémů kolem PV vznikajících. A možná z nedostatku další mozkové kapacity...

Ale třeba se vše změní, třeba si budeme i „ukazovat“, alespoň jak jsem pochopil z článku našim vztahům v Textech věnovanému. Snad se i sejdeme na avizovaném večírku, kam kromě nového Psího vína bychom my nečistokrevní Valaši ze Zlína mohli přinést i nějakou tu „starou tenisku“ /John Steinbeck Na plechárně - označení pro oldwhisku nevalné kvality/ a za neutuchajících diskusí / jak se na Valašsku říká - opijem sa až nám nechty slezú/ bychom mohli i něco vykoumat, protože si myslím, že máme leccos společné. I kdyby jen lásku k večírkům!...

Mně se například na Textech líbí, jak jsou šetrní k našim lesům, jak na třiceti stránkách co za vzpomínání nehet by vlezly, dají čtenáři takovou porci objevných textů.

V posledním 22. čísle je to zejména povídka Milana Orlíka *Když byl máj /ani se nechce věřit, že autor má 19 let/, některé verše ukrajinského Bohdana Ihora Antonyče (1909 - 1937):* *Na topolech se hvězdy smějí/a lidé křížují se v hrůze/Za nocí měsíc zabíjejí/Chasidé v černé synagoze* a další, a hlavně dopisy malíře Jana Kobzáně!

Mám za to, že i kritika na film *Kytice* od F. A. Brabce Dory Viceníkové je originální. Autor těchto řádků se škodolibostí jemu vlastní kooptuje hlavně její kritická stanoviska, protože o filmu již hodně četl, naposledy v knize *Kytice* zaneřáděné reklamami na výše natočený celoid, v níž vedle bravurních fotek působí K. J. E. až jaksí nepatřičně, jako chudý příbuzný FLIPA TRENDY publishing.

Ale to už je asi z jiného máčů...

Příběhy Petra Maděry

Rád se přesvědčuji, že poezie není jen marnotratné krasořečnické ani jen uvolněným proudem rytmizovaného (a někdy ani to ne) křiku kdovíjakých „já“. V poezii Petra Maděry ve sbírce Komorní hůrka je rád cítit už od první básně a v průběhu sbírky se stále upevňuje. A to jakkoliv je znejistňován, zpochybňován. Schopnost vystihnout situaci člověka na „komorní hůrce“ tedy v jakémsi exponovaném stavu intimní bezbrannosti, odhalenosti vůči kráse a naději, ale i vůči skepsi a infernu, to je důvod proč stojí za to tyto verše číst.

Dějiště básně je u Maděry konkrétním zabydleným prostorem, nikoliv metaprostorem vytvořeným pouze ze slov a obrazů. A ačkoliv je báseň psána mozaikovitě a vedle sebe jsou řazeny obrazy zdánlivě ze zcela jiných kontextů, jiných poetik i prostředí, osobní zdánlivě nehybné, vedle náhodně zachycených výroků a dějů (*„...Na stropě vysychají mapy / země, které již nenavštívím. / Slábnou mi oči. // Tři dělní Ukrajinci, tři králové poponesení kořalkou / se s námi srdečně loučí ve svátečním mraze před vchodem.“*) celek působí velmi koherentně. Maděra má schopnost výstižně přirozeně pojmenovat, „prohrábnout mlhavou halenu“. Není třeba si uvědomovat, že čtete báseň, nemusíte luštit strukturu. Jsou vyprávěny příběhy kódované do básnického jazyka, který je sdělný i dekorativně nápaditý, příběhy které se dovolávají čtenářovy zkušenosti, ponořují se do snu a znovu z něho procitají do nových významů. A to vše s řadou krásných obrazů, které potěší i samy o sobě: „sluncem vypletený vzduch“, „sopečný dvořaně“, „ryhy od sunutí andělských peřináčů“ či „smeták broskvového obočí“.

-pč-

Jaro ještě rozkošnický zadržuje dech,
ale ve vzduchu už je
pozvolná chůze zasklených nápojů.
Něco dokonale zmuchlaného
přelétá
popelavé hranice.

Přicházím dopoledním parkem,
kde duby nemotorně hrají bledý volejbal,
a odezírám od vrat sokolovny.

Coby učitel dával jsem dětem na zušce ve výtvarné výchově cvičení vymodelovat, co nejde. Co zdánlivě nejde... Vzduch, vítr, voda, leze leze po železe apod.

Zdeněk Tománek (1958), autor kreseb tohoto PV, ačkoli věkem dítě už ani omylem, ačkoli učitel na Střední průmyslové škole v Uherském Hradišti, jde na sochařinu taky podobně od lesa. Odlít do bronzu něco, co nelze: trychtýř, zrcadlo a odkapávající kohoutek např., anebo vír, anebo slunce + měsíc na oběžných drahách, komín, z něhož proudí kouř... A tvarově taky ne až zas příliš konkrétně - tvar jakoby zabalen spíš do vzpomínky, jakoby kopírován z očního pozadí(?)... Čímž se Tománkovy sochy stávají spíše básněmi(?). Co na tom, že místo inkoustu se používá bronz...

A Tománkovy kresby? To jsou jen záznamy prvních nápadů, které ovšem, jak všichni víme, bývají mnohdy nejdůležitější...

- jk -

19. *Psí víno* vyšlo za finančního přispění
Ministerstva kultury ČR,
Nadace Dagmar a Václava Havlových VIZE 97,
Kulturního fondu města Zlína
a firmy NEWCOS, společnosti s ručením omezeným.

Uzávěrka příštího (20.) čísla je 28. 2. 2002.

Pod registračním číslem MK ČR 7981
PSÍ VÍNO, časopis pro současnou poezii,
vydává a rediguje **Jaroslav Kovanda** s redakčním kruhem:
Miroslav Brück, Petr Čermáček, Vratislav Färber, Ivo Harák,
Marián Hatala, Milan Hrabal, Radim Kopáč, Libor Martinek, Petr Motýl,
Jan Novák, Milan Libiger, Jan Krčma, Viki Shock a Michal Šanda.

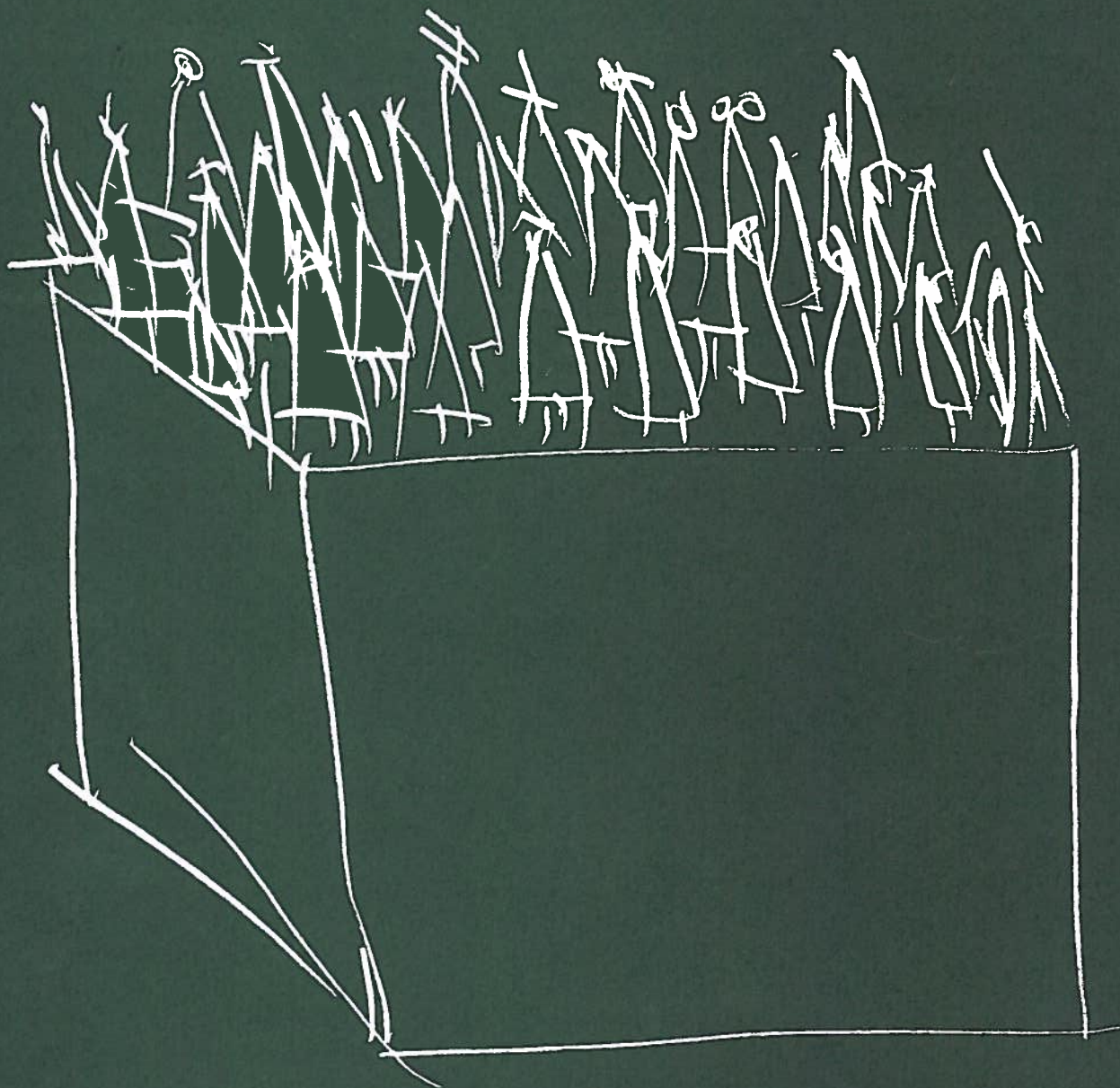
Adresa: **Jaroslav Kovanda, s.r.o.**
Lesní čtvrť 3728
760 01 Zlín
tel.: 067/721 2338
e-mail: psi.vino@volny.cz
www.volny.cz/psi.vino

Sazba a zlom: RENO Zlín.
Tiskne Knihovna F. Bartoše, Zlín.
Logo F. Petrák, grafická úprava Jaromír Komfín.
Vyšlo 15. prosince 2001.

Cena 25,- Kč

POKOJ LIDEM DOBRÉ VŮLE A ŠŤASTNÝ NOVÝ ROK 2002
NEJEN SVÝM ČTENÁŘŮM PŘEJE

REDAKCE PSÍHO VÍNA



© Illustrations Zdeněk Tománek /kresby k bronzovým plastikám/